

EGO

JULI/AUG. 1987

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCH GEESTELIJKE VERZORGING BIJ DE KRIJGSMACHT

**In dit
nummer o.a.:**

- „De eerste neem je niet omdat 't lekker is”
- De brandbom van de blanke man
- Het voetbalvandalisme
- Genezen van de gokkast
- „Als 't maar goedkoop is en veel”
- Ramadan
- Sport, blessures en gezondheid
- Oorlog met de tekenpen
- Solo-elpee van Toni Willé

Abonnementsprijs f 15,- per jaar, te
storten op postbankrekening 480414
t.n.v. Hoofdraadsman Humanistisch
Geestelijke Verzorging te Zeist.
Militairen ontvangen het blad op aan-
vraag zonder betaling.

Redactie:

Jan den Boer, Wim Heij (voorzitter),
Tineke Hundling, Wim Reinders,
Hans Schonk, Frank Spoelstra.

Vaste medewerkers:

Klazien van Brandwijk-Wiltjer, Ellen
Broshuis, Adriaan Bijl, Theo Carree,
Arend van Dam, Gerard van Erke-
lens, Karen Heij, Sietse van der Hoek,
Pieter de Jager, Jan Kooijman, Willy
Lohmann, Frits Maas, Len Munnik,
Leo van Opzeeland, Tom Pauka, Rien
Robijns, Karel Roskam, Paul Rutten,
Klaas Soesbeek, Jan Stoof, Frans
Wermer, Hans van Wissen.

Eindredactie en vormgeving:
Frank Spoelstra

Druk:

Brouwer Offset b.v. Utrecht

Adres redactie en administratie:

Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis, Oranje Nassaulaan
71, 3708 GC Zeist, tel. 03404-14436.

Inhoud

Ramadan	2
„De eerste neem je niet omdat 't lekker is"	3
De brandbom van de blanke man	5
Het voetbalvandalisme	6
„Als 't maar goedkoop is en veel"	8
Black widow	10
Wat wordt 't deze zomer? (poster)	12
Het kleine meisje in de tram	14
Genezen van de gokkast	15
Sport, blessures en gezondheid	18
Oorlog met de tekenpen	19
Solo-elpee van Toni Willé	20
Boeken	22
Willy Lohmann	24

Foto's: voorpagina en blz. 12 en 13:
Gerard van Erkelens

lees Ego om af te slanken

Ramadan

Defensie en de godsdienstvrijheid

Dienstplichtig kanonnier R.F. Haselhof (Abdullah) is gedurende de maand Ramadan onwettig afwezig geweest. De maand Ramadan is namelijk de Islamitische vastenmaand. Die viel dit jaar van 29 april tot 1 juni. De moslim vast dan vanaf zonsopgang tot zonsondergang.

Gedurende die tijd onthoudt men zich van eten, drinken, roken, sex en zaken doen. Bij zonsondergang mag er gegeten worden en daarna bezoekt men de moskee, tot middernacht. 's Nachts wordt er om 03.00 uur weer gegeten en daarna is er een ochtendgebed. Als dat gehouden is, gaat men ongeveer half vijf in de ochtend naar bed om te slapen.

Wanneer je dienstplichtig soldaat bent en ook moslim, dan is het niet goed mogelijk om die twee dingen te combineren in de vastenmaand. Je slaapt 's nachts niet of nauwelijks en dan ben je overdag tot heel weinig in staat, vooral niet als zo'n periode een maand lang duurt.

Abdullah voorzag dit probleem en heeft daarom alle mogelijkheden uitgeprobeerd om de maand Ramadan vrij te hebben. Maar de toestemming daarvoor heeft hij niet gekregen.

Daarom is hij ondergedoken om toch aan zijn geloofsverplichtingen te kunnen voldoen. Hij riskeert daarmee wel een gevangenisstraf, want hij is immers onwettig afwezig. Als hij langer dan 30 dagen afwezig is, kan hij bestraft worden voor desertie.

Abdullah neemt dit risico heel bewust. Hij is ook lid van de diskriminatiekommissie van de VVDM.

Moslims worden op een negatieve manier gediskrimineerd wanneer ze hun godsdienstige verplichtingen niet kunnen nakomen. Er zal dus gezocht moeten worden naar een oplossing voor dit probleem. Om wat druk op de ketel te zetten stelt Abdullah deze daad. Hij probeert op deze manier betere faciliteiten voor de moslims in dienst te krijgen. Als de Ramadan afgelopen

is, meldt hij zich vrijwillig bij de marechaussee.

Het wordt inderdaad tijd dat er een manier gevonden wordt waarop de moslims hun verplichtingen in de maand Ramadan kunnen nakomen. Ook al geeft dit aanpassingsproblemen bij Defensie. Tenslotte geeft onze grondwet aan iedereen de vrijheid van godsdienst. Die moet je dan ook kunnen uitoefenen in de praktijk. Het kan een probleem zijn, maar in elk geval mag er voor dit soort zaken niemand in de gevangenis belanden.

Redactie

BEVRIJDINGSFONDS
KOMITEE
ZUIDELIJK AFRIKA

HET ANC
VERSTERKT HET
ONDERGRONDSE
WERK IN ZUID-
AFRIKA

Het ANC, de Bevrijdings-
beweging in Zuid-Afrika
vraagt daarvoor uw
steun

GIRO 26655
AMSTERDAM

Oudezijde Achterburgwal 173 Tel. 020-270801
1012 DJ Amsterdam

„De eerste neem je niet omdat 't lekker is"

Jan Soldaat over het pintje, neutje, slokje en glaasje

Sinds 1950 is het hoofdelijk drankgebruik met maar liefst driehonderd procent gestegen. Binnen alle maatschappelijke groeperingen, bij mannen zowel als vrouwen. De gewenning begint ook op steeds jeugdiger leeftijd. Van de tienjarigen heeft de helft al eens bier, wijn, sterke drank of shandy gedronken. Iedere dag worden er twintig mensen opgenomen in een ontwenningsskliniek. Van die twintig zijn er twee jonger dan 25 jaar. Is Nederland bezig te verzuipen?

Tijdens een GV-bijeenkomst sprak raadsman Wim Heij met een groep dienstplichtige militairen (op dat moment drie maanden in militaire dienst) over het alcoholgebruik op de kazerne en tijdens het weekend.

Gedurende hun dienstdienst is niemand meer gaan drinken, één zelfs minder. Vier gebruiken in het geheel geen alcohol. De 'drinkers' zijn geen van allen van mening dat ze regelmatig teveel drinken.

Minder gaan drinken?

Gerrit: Ja. Je bent gewoon minder in de gelegenheid een pilsje te pakken. 's Avonds pakte ik ze zo, hier moet je er voor naar de bar gaan.

Overdag wordt er door niemand op de kazerne gedronken: 'het mag immers niet'. Voor hun dienstdienst deden een

aantal dat af en toe wel eens: 'alleen bij warm weer'.

Waarom 's avonds dan wel?

Patrick: Gewoon omdat het gezellig is, met z'n allen onder elkaar. Je kletst wat, dus neem je er een pilsje bij.

Jappie: Wanneer ik bij mijn baas van daan kwam, pakte ik er voor het eten nog wel eens eentje. Hier ga je meestal na het appel direkt eten. Voor het eten drink ik dus niet meer. Wanneer je in de bar met anderen wat zit te kletsen of een videofilm te bekijken, tja dan drink je wat.

Jacob: 's Avonds ben je blij dat je eens

- bijzondere glazen
- zeehondjes gevuld met:
jonge jenever
bessen jenever
notenwijn en
sherry
- zeker 100 soorten miniaturen
Wij hebben vele soorten
buitenlandse bieren

naar een andere plek kunt gaan, onder andere omstandigheden. Dus ga je naar de bar. Is de stemming goed dan drink je wat meer, is die minder dan ga je eerder naar je kamer terug en ga je vroeg naar bed.

Luitzen: Ik ga wel regelmatig naar de bar, maar ik drink hier niet. Dat doe ik in het week-end. Dan voel ik me prettiger, vrijer, dan heb ik wat meer lef, dus drink ik ook wat meer. Ik kom hier niet in de goede stemming om wat te drinken.

Foto: s Wim Heij

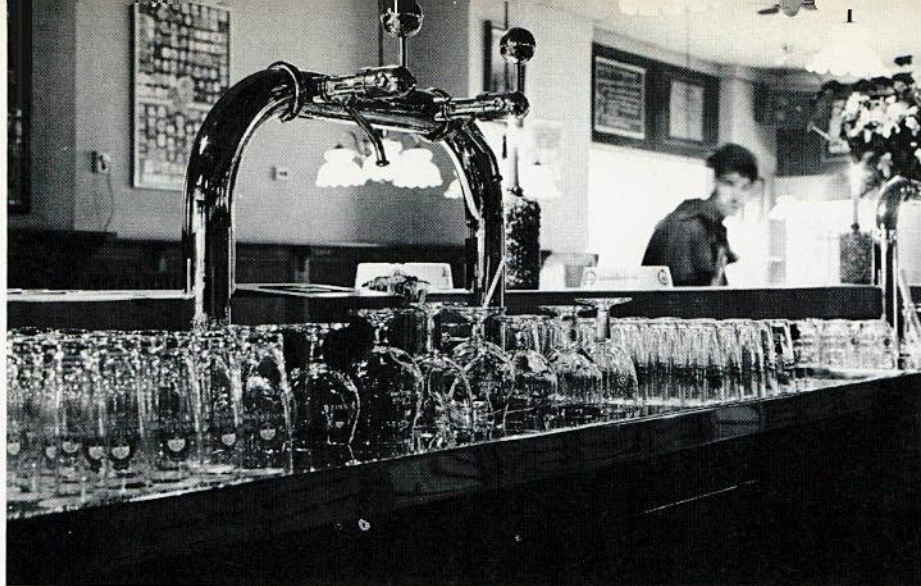

Foto Gerard van Ekelens

Kan het in de bar ook gezellig zijn zonder alcohol te gebruiken?

Hendrikus: Je kunt het net zo gezellig met frisdrank hebben als met bier.

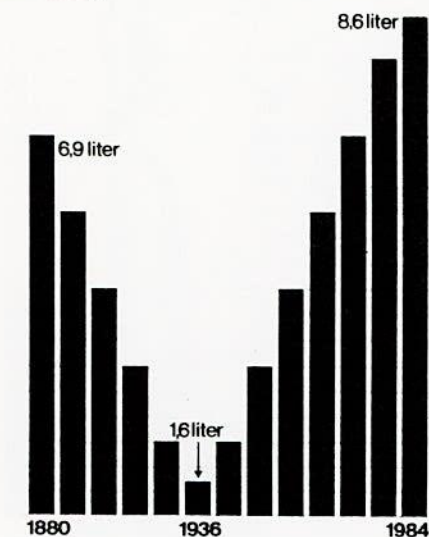
John: Natuurlijk gaat dat. Het zou toch te gek zijn wanneer je alleen maar lol kunt beleven bij alcoholgebruik. Toch zie je dat velen alcohol nodig hebben om zich wat vrijer te voelen, om de drempel wat te verlagen.

Hendrikus: Ik denk dat velen menen dat, omdat mijn maten drinken, ik het ook maar moet doen.

Jacob: Dat geloof ik niet. Wanneer iemand naast mij zit en een sigaret opsteekt dan begin ik ook niet met roken.

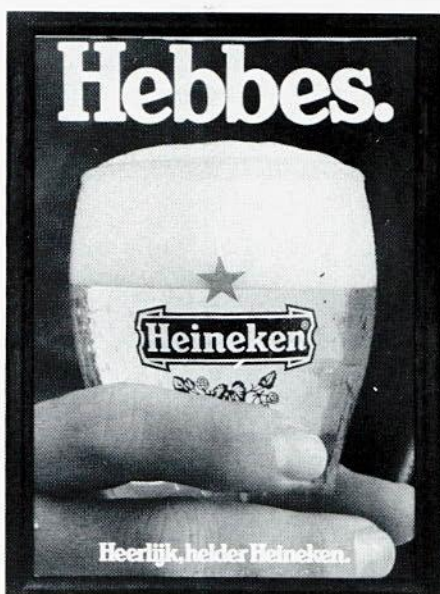
Robert: Ik denk dat het heel veel met leeftijd te maken heeft. Toen ik 18 was deed ik het ook omdat mijn vriendje er eentje nam. Op zo'n leeftijd speelt stoerheid nog een grote rol.

Jappie: Over het algemeen begint iedereen zo. De eerste neem je niet omdat het lekker is. Maar meer uit nieuwsgierigheid of, inderdaad, stoerheid. Wanneer ik niet zou drinken dan geloof ik niet dat ik hier wel zou gaan drinken.

Wij drinken met zijn allen zo'n 175 miljoen glazen per week. Dat is op jaarbasis 8,6 liter pure alcohol per hoofd van de bevolking. Op het hoogtepunt van de alcoholgolf van de vorige eeuw, in 1880, was dat 6,9 liter per hoofd.

Het verbruik per drinker ligt op 12 liter pure alcohol, ofwel meer dan 1000 glazen per jaar.

Soms drinken mensen teveel?

Patrick: Het gaat automatisch. Je zit te drinken, iemand geeft een rondje. Jij wilt niet achterblijven, dus geef je ook een rondje, zo gaat het maar door. Tja, dan drink je soms teveel.

Jappei: Dat is stom. Wanneer je zelf niet wil dan gebeurt het niet.

Stel je het niet wat al te eenvoudig voor?

Jappie: Ik ga in het weekend wel eens op stap en dan zeg ik vantevoren dat ik hem best zal gaan raken. Nou dan raak ik hem ook. Soms ga ik weleens op stap met het voornemen niet zo veel te drinken, maar meer dikke pret te maken. Ik kom dan gegarandeerd niet dronken thuis. Wat drinken betreft gebeurt er uitsluitend wat ik wil.

Hendrikus: Daar moet je wel een sterk karakter voor hebben.

Geert: Ik neem me nooit iets voor als ik ga stappen, dan is het afwachten hoe ik thuiskom. Het is mij diverse keren overkomen dat ik aangeschoten was.

Vond je dat achteraf vervelend?

Geert: Jazeker. Vooral wanneer je je de andere dag rottiig voelde.

Jan: Ik ben ook wel eens zat geweest maar het kon mij, eerlijk gezegd, niet zo bar veel schelen.

Jacob: Ik ben één keer zat geweest,

toen dacht ik: dat is eens maar nooit meer. Ik voelde me de hele dag beroerd. Dat is jaren geleden gebeurd. Maar ik zal wel oppassen voor een herhaling.

Patrick: Ik ben ook eens een keer ver weg geweest, zo ver, dat ik werkelijk niet wist hoe ik thuis was gekomen. Beroerd was ik er achteraf niet van, wel heel nieuwsgierig hoe ik me had gedragen. Wanneer ik gekke dingen gedaan zou hebben zou ik er spijt van hebben gehad. Anders niet.

Jappie: Ik ben regelmatig zat, zo'n één à twee keer per maand, maar ik heb er nooit spijt van.

Dirk: Ik zak ook zeker één keer in de maand goed door, dat vind ik niet vervelend. Lekker doorblazen met z'n allen is best gezellig.

John: Ik drink helemaal niet. Drinken moet iedereen voor zichzelf weten, als ik er maar geen last van heb.

Veel mensen die doorzakken leggen de schuld bij de groep. Bij de ander dus. Hoe kijken jullie daar tegenaan?

Patrick: Wanneer je je wilt verontschuldigen, ja, dan leg je de schuld bij anderen. Eigenlijk is dat onzin.

Jappie: Uiteindelijk ben jij toch diegene die het glas oppakt.

Patrick: Soms doe je wel eens mee met de anderen, maar daar kies je dan op zo'n moment voor.

Jappie: Wanneer ik stop dan stop ik. Dan zeg ik tegen de anderen: „Voor mij een Spa-groen“. Begint de rest te lachen of te jennen, dan zeg ik: „Spa-groen of niks“.

Zou dat iedereen zo gemakkelijk afgaan?

Jappie: Dat denk ik niet. Velen willen niet voor hun maten onder doen en geven aan de druk toe.

Patrick: In principe ben je allemaal een beetje meeloper. De één alleen wat meer dan de ander. Op een gegeven moment smaakt het niet meer, dan zeg ik: „Stop.“ Toch gebeurt het dan dat ik er, onder druk van de rest, nog eentje neem. Dat is er dan toch maar één teveel. (Een aantal knikt instemmend.)

Wim Heij

De brandbom van de blanke man

Van de Centruumpartij hoor je in Nederland weinig meer, maar in Europa glibberen racistische ideeën regelmatig binnen in ons dagelijks leven. Neem bijvoorbeeld Frankrijk. Daar is de campagne voor de presidentsverkiezingen van volgend jaar al meteen behoorlijk onfris begonnen. Jean-Marie Le Pen, de man van het Nationale Front die Frankrijk's president wil worden, heeft ultra-rechtse opvattingen. Hij deed op televisie een paar onfatsoenlijke uitspraken en zijn populariteit verdubbelde in één klap.

Le Pen zei dat druggebruikers en aids-patiënten opgesloten moeten worden en dat zwarte buitenlanders het land uit moeten worden gezet. Hij zei het natuurlijk minder grof, maar het kwam er wel op neer. Want Le Pen bedoelde met 'buitenlanders' zeker niet de Noord-Amerikanen of de Britten of de Duitsers, maar wel Algerijnen, Marokkanen, Senegalezen en andere gekleurde inwoners van Frankrijk, waar racisten kennelijk vanzelf al een hekel aan hebben.

Racisme

De oudere Fransen die in de tweede wereldoorlog ook lang niet allemaal even fris waren – antisemitisme komt ook in Frankrijk voor bij mensen die fel tegen de Duitse bezetting waren – die oudere Fransen zijn ook nu niet vies van onvervalst racisme. Maar niet alleen dergelijke oudere racisten komen in Frankrijk voor, ook onder jongere Fransen blijken neo-nazi-bewegingen hun aanhang te kunnen recruter. Natuurlijk zijn er ook heel wat Fransen die van dat racisme niets moeten hebben, maar in de regeringspartijen blijkt nu al een sterk verlangen om die ultrarechtse ideeën van Le Pen over te nemen. Premier Chirac en de zijnen willen Le Pen niet al te veel afvallen, want zij willen diezelfde Franse kiezers ook graag paaien. En dus zullen in Frankrijk de rechtse partijen nog verder naar rechts opschuiven.

Dat gebeurde vroeger ook in West-Duitsland met de NPD – een rechtse, racistische, fascistische partij. Toen gingen de CDU en CSU (van de beruchte Franz Joseph Strauss) enkele van de NPD-ideeën overnemen en daarmee was die uitgesproken ultrarechtse partij de wind uit de zeilen genomen. Ook in Groot-Brittannië had je het National Front – eveneens een rechtse, racistische, fascistische partij. Toen ging Margaret Thatcher enkele van die National Front-ideeën overnemen en daarmee was het National Front meteen nergens meer. Er is dus geen reden tot vreugde als een racistische partij het parlement niet haalt, want het gaat er om waar het gedachtengoed van zo'n

Foto Wim Heij

partij blijft.

In Frankrijk zullen we dus zien dat of Le Pen zijn aanhang zal zien groeien of dat de rechtse partijen in Frankrijk hem de wind uit de zeilen zullen nemen door zijn gedachtengoed over te nemen. Dus hoe dan ook: rechts in Frankrijk zal zich de komende tijd waarschijnlijk sterker racistisch ontwikkelen, mag worden gevreesd. En dat in Nederland de Centruumpartij niet meer in het parlement zit, is op zichzelf geen bewijs dat dus ook de racistische gedachten in het Nederlandse openbare leven niet meer voorkomen. Voor het tegenwicht tegen racisme blijft in Europa een krachtige progressieve stroming noodzakelijk.

Niet kwaad bedoeld

Dit voorjaar verscheen op de Nederlandse televisie in een politiebericht op Teletekst een signalement over een vermiste vrouw; daarin werd vermeld dat zij een 'joods-type' was. Alsof het om ras-kenmerken gaat. De woordvoerder van het politiebericht zei dat het helemaal niet kwaad bedoeld was. Maar de goede man begreep kennelijk niet dat het daar niet om gaat.

In de Tweede Wereldoorlog was er de beruchte Ariër-verklaring, die de Niet-Joden moesten tekenen. De Nederlanders die dat deden vonden ook dat het geen kwaad kon, want zij waren immers geen Jood? Nu weten we wat voor afschuwelijke gevolgen kunnen ontstaan als je mensen 'apart' zet, afzonderd van de rest, van de 'normalen'...

Er was ook een politiebericht op de televisie over de brandbom die bij premier Lubbers naar binnen was gegooid. Toen zei de politieberichten-lezer, dat de dader een 'blanke man' was. Dat zal evenmin kwaad zijn bedoeld, en misschien was de gedachte erachter wel: U dacht misschien dat zoiets gedaan wordt door buitenlanders of door zwarten? Nee hoor, dit keer werd het gedaan door een 'normale' blanke!

Wie vindt dat je in zo'n tekst 'blanke' mag zeggen, die kan er dan ook geen bezwaar tegen hebben dat in de krant wordt afgedrukt: 'Surinamer trekt mes... Zwarte verkracht meisje...'. Wie een Ariër-verklaring of een Niet-Jood-verklaring niet erg vindt, kan ook een Jodenster niet erg vinden. Ook goedbedoelde opmerkingen kunnen een racistische uitwerking hebben.

Huidskleur

Ten aanzien van Zuid-Afrika spreken we in de berichtgeving vrijwel altijd over 'zwart' en 'blank'. En we denken vaak dat het daarom gaat. Terwijl het toch zeker niet gaat om haat over en weer tussen alle zwarten aan de ene kant en alle blanken aan de andere kant. Er zijn zwarten die collaboreren met het systeem van de apartheid, terwijl de bevrijdingsbeweging ANC geen zwart Zuid-Afrika nastreeft, maar een non-raciaal Zuid-Afrika. Dus we zouden wat voorzichtiger moeten omspringen met steeds maar weer te wijzen op dat ene verschil: de huidskleur.

Als de nieuwslezer zegt: „Drie zwarte schoolkinderen doodgeschoten door blanke agenten”, dan bevestigt dat ons nieuwsbeeld van dat ongelukkige verziekte land. Eigenlijk schokt het ons al haast niet meer. Ik denk dat de nieuwslezer beter zou kunnen zeggen: „Vandaag zijn in Zuid-Afrika drie schoolkinderen doodgeschoten door politieagenten in uniform”. Ik denk dat we dan pas goed kunnen begrijpen waar het om gaat in Zuid-Afrika en bij de bestrijding van het racisme in het algemeen.

Karel Roskam

soldaten: gigantische hoeveelheden minderen

Het voetbalvandalisme

Een gesprek met de burgemeester van Rotterdam

Burgemeester Bram Peper van Rotterdam was wekenlang de gebeten hond van voetbalminnend Nederland, omdat hij had geweigerd de Europacupfinale voor bekerwinnaars in Rotterdam te laten spelen. Het was niet de enige keer, het afgelopen seizoen, dat hij het betaald voetbal in zijn stad dwars zat: vele malen dreigde hij wedstrijden te verbieden of stelde hij ze uit, uit beduchtheid voor vandalisme en rellen. Een aandachttrekkende opstelling van een man, die eens semi-prof bij het Haarlemse RCH was en tot vorig jaar nog actief op het voetbalveld rondraafde („Ik vind het werkelijk een fantastisch spel“). Na een seizoen vol voetbalgeweld is er derhalve alle reden met hem te praten over het vandalisme. Want hij mag dan als burgemeester wel goed weten wanneer hij wedstrijden moet verbieden, maar heeft hij ook oplossingen voor dit probleem? Rien Robijns sprak met hem.

De eerste vraag ligt voor de hand. Heeft hij achteraf niet enorme spijt, dat hij weigerde de Europacup II-finale in Rotterdam toe te laten. Met Ajax in de finale en met gedisciplineerde Oostduitse voetbalsupporters op de tribunes zou de kans op problemen toch te verwaarlozen zijn geweest?

Maar Peper schudt dan nadrukkelijk het hoofd „Van spijt heb ik geen last. Achterafkennis is geen kennis. Zo werk ik niet.“ Met stijgende verbazing, zegt hij, heeft hij wel kennis genomen van de wassende stroom verwijten over zijn beslissing, waarmee hij het aanzien van Nederland als voetballand weer verder de bodem in zou hebben getrap.

Politie

Peper, ietwat wrevelig: „Iedereen deed net, of Rotterdam al was aangewezen als de finaleplaats en dat ik daar met

„De bestuurders hebben de problemen te laat onderkend.“

grote schuivers doorheen had gelopen, maar zo zat het helemaal niet. Als ik ja tegen de KNVB had gezegd, zou Rotterdam één van de vele kandidaten zijn geweest. Er moest nog om geloot worden, zeiden ze me en in een loterij had ik helemaal geen zin. Maar dat was niet eens de voornaamste reden om nee te zeggen. Ik zag mezelf al weer 1300 man politie inzetten om de boel in de hand te houden. Dat kon ik niet verkopen. De situatie met de politie en de voetballerij is toch al moeilijk genoeg. Daarom heb ik nee gezegd.

Kijk, als je vervolgens hoorde wat allerlei mensen zeiden over het niet doorgaan van die finale in Rotterdam en over die geweldige inkomsten die daarvoor gemist werden, dan schoten de

tranen je bijna in de ogen. Maar de feiten zijn anders. Toen hier in Rotterdam twee jaar geleden die Europacupfinale tussen Everton en Rapid Wien werd gehouden was de politie daaraan 1376 mandagen kwijt, omgerekend een half miljoen gulden. Feijenoord-FC Den Haag kostte 135.000 gulden. Als je het over een heel seizoen optelt gaat het om tweeënhalf miljoen gulden. Vijf jaar geleden sprak je nog over enkele tonnen. Dat was mijn punt. En daarom had ik nergens spijt van.“

De burgemeester doceert: „Voetbalvandalisme is natuurlijk geen nieuw probleem. Vroeger gooide men al lustig met kussentjes naar tegenstanders. Wat wel nieuw is is de omvang, de hardheid en de publiciteit. Door die enorme publiciteit erover is het een onderwerp geworden, waar iedereen verstand van denkt te hebben. Je hoort van alles, maar niets blijkt te helpen. Uiteindelijk komt men dan tot de slotsom dat de maatschappelijke oorzaken moeten worden aangepakt. Mooi hoor, maar ik vind het toch gek om uit de mond van mannen als Stoop te horen, dat dit verschijnsel is ontstaan door de hoge werkloosheid en de erosie van sociale verbanden en dat je dat dus moet bestrijden.“

Overheid

De maatschappelijke oorzaken bestrijden: dat moet een sociaal-democraat toch diep in het hart treffen?

Peper, schamper: „Ja, prachtig is het. Typisch sociaal-democratisch. Daar kun je jaren mee voort. Maar veel oplossen doet het niet. Voor zover we al iets afweten van de maatschappelijke verschijnselen kun je alleen maar zeggen dat sommige kenmerken zich wel en andere zich niet vertonen bij voetbalvandalen. Allerlei pseudo-wetenschappe-

lijke benaderingen brengen ons in ieder geval niet veel verder. Wel een rol speelt volgens mij dat zich in onze maatschappij onmiskenbaar een proces van anonymisering en individualisering voordoet. De mensen zijn anders dan vroeger meer op zichzelf teruggevoerd, ze opereren in een vaag gebied, ze gaan dingen uitproberen, kijken welke rek erin zit bij bepaald gedrag en buiten dat uit. Ik vind dat de overheid op het gebied van de gedragsnormering een veel actiever beleid kan voeren. Want op dat punt is het opereren van de overheid een groot probleem. Als relschoppers iets uithalen moeten er sancties komen. Maar we hebben als overheid nog niet de formule gevonden die er voor zorgt dat ze weten wat ze krijgen.“

Tot nu toe lijkt het enige antwoord van de overheid, dat wedstrijden worden verboden of uitgesteld?

„Nu kom je dus aan de positie van de burgemeester. Ik word in toenemende mate geconfronteerd met twee stromin-

„De spelers moeten er veel meer tijd in steken.“

gen. Aan de ene kant moet ik steeds meer politie inzetten. Die vindt dat geen leuk werk. Het gebeurt allemaal vooral in hun vrije tijd en ze komen verder aan hun gewone werk niet toe. De politiemensen vragen zich terecht af: waar zijn we mee bezig, als we ons op onze vrije zondagmiddag moeten laten pesten? En aan de andere kant klagen de burgers, dat de politiezorg in hun omgeving onder een bepaald niveau is gezakt. Die klachten komen binnen. Zo van: voor onze problemen is er niet voldoende politie, maar als het om voetbalvandalisme gaat zijn er ineens wel mensen genoeg. Dat is een ernstig punt. En dan praat ik dus nog niet eens over de kosten. Die beginnen ook de spuigaten uit te lopen.“

Clubs

Vaak is de gedachte geopperd de clubs zelf die kosten te laten betalen?

Daar ben ik nog niet aan toe, al die kosten zonder meer in rekening te brengen aan de clubs. Dan krijg je de situatie, dat iemand openbare orde kan kopen. Dat vind ik wat griezelig en lost voor de werkomstandigheden van de politie niks op. Ik vind dat het allemaal

in de eerste plaats een zaak is van de KNVB en van de clubs. De KNVB organiseert de wedstrijden en is dus verantwoordelijk voor de orde. Andere verenigingen zorgen daar ook voor."

De overheid kan de voetbalverenigingen toch verplichten om voor meer orde te zorgen?

"Dat doen we ook. En het werkt ook wel in sommige gevallen, maar lang niet genoeg. Feijenoord heeft het laatste seizoen al veel extra mensen ingezet. Maar bij de KNVB walsen zich bestuurders noemende types wel heel luchthartig over de problemen heen. De Stoppen en de Harmsens beschouwen voetbal als hun eigen speeltuintje, als hun vrije tijdsbesteding en daar mag je je niet mee bemoeien. Het zijn zakenmensen, die voetbalbestuurder willen zijn om een dagje verlost te zijn van hun dagelijkse problemen. En dan willen ze die zondag niet laten verpesten door raddraaiers. Dat soort types vindt dat de politie maar gewoon moet opdraven, omdat ze immers belasting betalen. Daar erger ik me mateloos aan. Want verder denken ze helemaal niet na over oplossingen. Ik vind dat bestuurlijk vandalisme. Ja, roepen ze dan, die vandalen maken er toch ook een rotzooi van buiten het stadion, daar zijn wij toch niet verantwoordelijk voor? Zo lust ik er nog wel een paar. Als er in een verenigingsgebouw regelmatig rotzooi ontstaat – en dan gaat het om binnen en buiten dat gebouw – dan zeg ik ook: als u uw zaakjes niet goed regelt, sluit u uw tent maar. Dat is de essentie van de verantwoordelijkheid. Maar dat hebben die KNVB-bestuurders niet door. Het enige wat ze dan doen is op mij schelden, als ik moeilijk doe, terwijl het hun zaak en die van hun verenigingen is. In ieder geval is het geen zaak van de politie. Dat is zelfs in de wet vastgelegd."

Pasjes

Het probleem blijft dat niets lijkt te helpen bij de bestrijding van het vandalisme. Als het nieuwe tovermiddel wordt nu weer de zogeheten pasjesregeling gezien. Gelooft Peper daarin?

"Ik weet niet of dat wat wordt. Ik vind het in ieder geval echt te gek dat we pasjes nodig zouden hebben en dat je in dit land niet eens meer normaal een kaartje zou kunnen kopen. Het punt is,

"Je moet supporters een functie geven in de controle."

dat die voetbalbestuurders de problemen te laat hebben onderkend, dat ze verder niks oplossen en dan ineens pasjes nodig denken te hebben. Het is panniekvoetbal. Ik zou het niet bedacht hebben, dat is zeker."

Wat heeft hij wel bedacht?

Peper: "Ik denk, dat allereerst de spelers een belangrijker rol moet worden gegeven bij het krijgen van contact met de supporters. Want die supporters

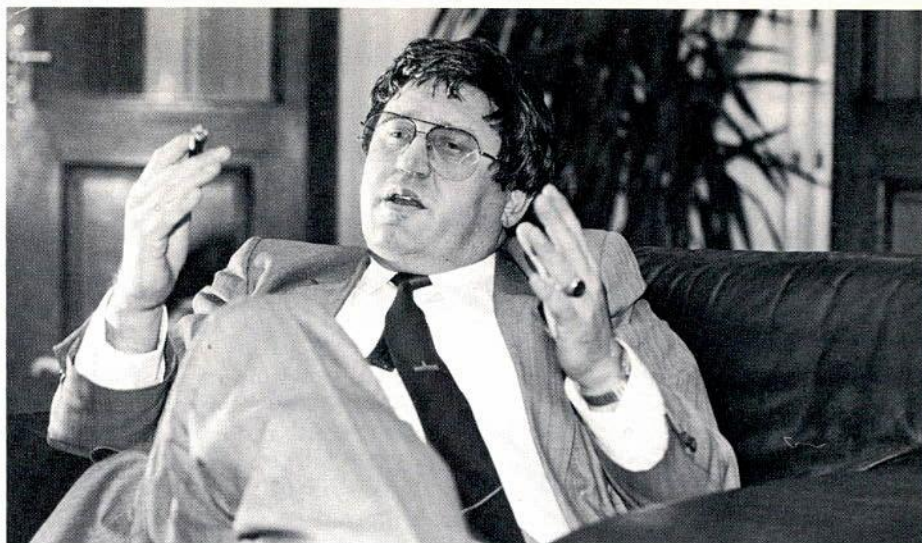

Foto: de Haan/Rob Hendriks

identificeren zich niet met bestuurders, maar wel met de spelers. Ik heb de indruk dat er op dat vlak te weinig gebeurt. De spelers moeten er veel meer tijd in steken. Niet zich alleen maar even laten aanraken en een handtekening zetten, maar echt praten. Per slot van rekening gaat het om hun eigen inkomsten."

Vandalen

Bij FC Utrecht worden vandalen ingezet als ordebewakers. Dat schijnt ook te werken?

"Die gedachte vind ik ook de moeite waard. Je moet supporters zonder meer een functie geven in de controle. Dat kun je vanuit de supportersvereniging regelen. Dan zet je ze in in bepaalde vakken, je geeft ze een band om hun mouw, zodat je de sociale controle organiseert. Daar moet je de verantwoordelijkheden uitproberen. Zo van: jullie zorgen nu voor je club, anders gaat het met je club verkeerd. Als je een deel van de voetbalvandalen met binding aan de club verantwoordelijkheid geeft, isoleer je mensen die er nu een rotzooi van maken. Nu dompel je ze onder in de anonimiteit. Ik denk dat het serieus moet worden uitgeprobeerd, eventueel tegen beloning."

Je kunt vandalen natuurlijk ook nog in werkkampen opsluiten, zoals de Rotterdamse plaatsvervangend hoofdcommissaris Blaauw vorig jaar voorstelde? Was u dat met hem eens?

"Kijk, Jan Blaauw is echt een hele grote liefhebber van de jeugd. Een onvoorstelbaar aardige man, die zich ontzettend met jeugdvoetbal bezig houdt. Maar van tijd tot tijd doet hij stevige uitspraken. Hij is veel genuanceerder. Hij zegt alleen: iemand die crimineel is kan dat niet zijn, als ie in de gevangenis zit. Het was een uiting van: laten we eindelijk eens flink zijn. Maar de manier waarop is dan een tweede. Wat je ziet is in ieder geval een enorme normvervaging. Agenten met stenen bekogelen, dat is een stevig strafbaar feit. Nog niet zo lang geleden ging je daarvoor in het gevang. Nu gebeurt dat vanuit massa's, die anoniem zijn en waarin

je de dader niet meer kunt terugvinden. En daar moeten we iets aan doen: zorgen dat we daders kunnen herkennen en kunnen oppakken."

Camera's

Maar hoe? Feijenoord heeft een video-installatie, die het hele stadion bestrijkt, maar als er een dader gepakt moet worden moet de politie bij de omroepen of bij fotografen aankloppen?

"Dat is voor mij het kernpunt, als we vandalisme willen bestrijden. We moeten zodanige camera's gaan neerzetten in de stadions, dat we gespecificeerd kunnen inzoomen en de daders zo kunnen herkennen. Daar is de apparatuur in De Kuip onvoldoende voor. Daarmee ziet men bewegingen, maar geen mensen. Maar als we de camera's zo opstellen, dat we ook de mensen zien, kunnen we ze beetpakken en van hun bed lichten, desnoods een paar dagen later. Ze hebben dan de zekerheid dat ze beloerd worden, dat er op ze wordt gelet wanneer ze een ketting pakken. Als mensen weten dat de pakkans groot is is dat dempend voor het vandalisme, daar ben ik van overtuigd. Nu is dat nog niet mogelijk, maar als dat zo door blijft gaan met het vandalisme ben ik van plan er volgend seizoen geld voor beschikbaar te stellen."

De slotvraag: zou hij niet eens als voorzitter van de sectie Betaald Voetbal van de KNVB dat soort ideeën willen uitproberen?

De burgemeester huivert licht: "Nee, dank je, dat is geen sfeertje dat mij aanspreekt. Daar houd ik niet van."

Rien Robijns

reserve officier: leenheer

„Als 't maar goedkoop is en veel"

Hoe gezond is het eten op m'n bord?

De manier waarop wij in de wereld met ons milieu omgaan, is nog niet zo rooskleurig te noemen. Je hoeft maar aan de Rijn te denken en aan allerlei gifschandalen die je regelmatig in de krant tegenkomt.

Voordat wij ons voedsel op het bord krijgen, wordt er ook heel wat gif op gespoten. Behalve op de landbouwgewassen komt dat in de bodem terecht en daarna in het grondwater. Gelukkig krijgen steeds meer mensen door, dat we hiermee op de verkeerde manier bezig zijn. En zij gaan dan aan de slag om op een gezonde manier voedsel te maken.

Al in 1924 ontwikkelde de antroposoof Rudolf Steiner een cursus voor landbouwers die vonden dat het de verkeerde kant op ging. De methode die Steiner toen ontwierp, heet nog steeds de biologisch-dynamische (in 't vervolg afgekort met b.d.) landbouwmethode. In Driebergen zetelt de Nederlandse vereniging tot bevordering van de b.d. landbouw. EGO-redacteur Wim Reinders ging hier naar toe en had een gesprek met mevrouw Schilthuis.

Wanneer merkten boeren dat het niet meer zo goed ging in hun bedrijf?

Na de eerste wereldoorlog, de gifgassenoorlog. Toen die voorbij was in 1918, hoefden er geen gifgassen meer gebruikt te worden. Een nieuwe afzetmogelijkheid was toen de landbouw; in aangepaste vorm konden ze daar worden gebruikt als bestrijdingsmiddel tegen insecten.

Een andere ontwikkeling uit de eerste wereldoorlog, die van de tanks, leverde voor de landbouw tractoren op. De eerste tractoren reden dan ook op rupsbanden. En nu we het toch over de gevolgen voor de landbouw hebben: in de eerste wereldoorlog had men eindeloos veel stikstof nodig voor explosieven. Men ontdekte toen hoe men op een kunstmatige manier stikstof kon binden uit de lucht. Na die oorlog kon er dus heel veel stikstof als kunstmest naar de landbouw. Na de tweede wereldoorlog kwamen de onkruidbestrijdingsmiddelen en DDT, de onafbreekbare koolwaterstoffen, die nu in veel landen weer verboden zijn.

Na de gifgassen

Na de eerste wereldoorlog zagen de boeren dus dat er iets mis ging. Wat ging er fout?

Voor al in Oost-Duitsland, waar kunstmest op enorm grote landerijen werd gebruikt, merkten boeren toename van ziekten in de gewassen en bij het vee. Ook ging de kwaliteit van de produkten achteruit. Er gingen toen boeren naar Rudolf Steiner toe om te vragen wat hij voor nieuwe ideeën kon geven voor een gezonde landbouw. Men wilde meer dan alleen maar een technische en chemische landbouw. Steiner heeft toen een cursus gegeven waarin hij heel moeilijke dingen heeft gezegd over de samenhang van al het natuurlijke leven. Met die cursus werken we nog steeds en we proberen er steeds meer van te begrijpen.

Hitler heeft deze methode een tijd lang de kop ingedrukt, omdat de leer van Steiner verboden werd. In Oost-Duitsland is de b.d. landbouw na de tweede wereldoorlog helemaal verdwenen.

Maar in West-Duitsland is het nu het beste ontwikkeld in de hele wereld. De gemiddelde Duitser let ook meer op de kwaliteit van het voedsel. Nederlanders zijn meer gevoelig voor de prijs: als 't maar goedkoop is en als 't maar veel is.

Wat is het bijzondere van b.d. landbouw?

Toen ik kennis maakte met de b.d. methode, sprak de samenhang tussen natuur, zon, maan en planeten me erg aan. Vooral ook de ideeën over de levensprocessen, de invloed van de ene levende stof op de andere.

Zit er leven in alles?

Betekent dit ook dat jullie ervan uitgaan dat al de materie, al het stoffelijke, iets van leven in zich heeft?

Je kunt beter zeggen: iedere stof is draager van iets geestelijks en een bepaalde vorm van samenspel van geestelijke (niet-materiële) krachten brengt leven tot stand. Het is duidelijk dat leven meer is dan de stoffelijke eigenschappen en krachten. Leven kan alleen uit leven ontstaan.

Is dat het dynamische deel van de b.d. landbouw?

Ja, we houden zoveel mogelijk rekening met het geestelijke dat de natuur doordrenkt. Door bijvoorbeeld te letten op de stand van de maan en de dierenriem bij het zaaien en het werken op het land. En we werken met bepaalde preparaten om levensprocessen in het gewas te activeren: een koemestpreparaat bijvoorbeeld. Je doet een handjevol in 10 liter water. Dat wordt een uur geroerd, heel krachtig, zodat het water ook met zuurstof vermengd wordt en dat wordt dan over het land gespoten. Dat is dus heel weinig wat de hoeveelheid betreft, maar het gaat om het activeren van processen. Dat is het dynamische van onze landbouwmethode.

En wat is dan het biologische?

De grond is een levend organisme. Het is voor ons niet alleen maar klei, zand met daarin stikstof, fosfor, kali, kalk, magnesium enz. Natuurlijk moeten al die stoffen aanwezig zijn, maar zo gaan we er niet mee om. Dan kom je terecht bij de steenwolteelt: daarin werkt men met water en voedingszouten. Zo kijkt men in de gangbare landbouw tegen de grond aan, al stel ik het nu heel extreem. Je hebt geen aarde nodig, alleen maar voedingszouten! In Nederland

Het spuiten van een kiezelpreparaat

wordt meer dan de helft van kastomaten en komkommers in de kassen op steenwol geteeld. Je bent een beetje ziekenhuisachtig bezig op zo'n manier, heel steriel.

Vruchtbare bodem

Wat is daar op tegen?

Daar is op tegen dat je de aarde, de bodem waarop we leven, te gronde laat gaan. Dat is zo iets als koeien in betonnen gebouwen van het nodige voorzien, kippen in legbatterijen, alleen maar op de produktie letten.

Wij zeggen altijd: wij willen de dieren zo behandelen dat ze kunnen leven naar hun aard. Een koe moet kunnen grazen in de wei en niet de hele dag in een loopstal in z'n eigen stinkerige mest rondlopen.

En dan die grond: dat is de basis waarop gezondheid, ons leefmilieu, alles is gebaseerd. Langzamerhand komen we erachter. Door de waanzinnige industriële veehouderij krijg je mestoverschotten. De bodem gaat eraan kapot, het grondwater is erdoor vervuild.

Hoe houd je het bodemleven gezond?

Door met organische mest te werken om het bodemleven te voeden. Bacteriën, regenwormen, schimmels, enz. moeten worden gevoed met organisch materiaal. Dat kan ook met groenbemesters: bijvoorbeeld rogge zaaien en die onderploegen, of klavers, als voeding voor het bodemleven. Verder moet je vruchtwisseling toepassen, dus niet alleen maar graan of aardappelen telen. Dan kun je best grote oppervlakten met hetzelfde inzaaien, als er volgend jaar maar weer wat anders op staat. Zoveel mogelijk andere gewassen, dat is het beste voor de grond.

Wat voor invloed heeft kunstmest op het bodemleven?

Kunstmesten zijn zouten in de grond. Als die gestrooid worden, krijgt het bacterieleven het even heel moeilijk. Het is niet zo erg schadelijk, niet te vergelijken met chemische bestrijdingsmiddelen. Het belangrijkste is dat het bodemleven achteruit gaat als je verzuimt om het te voeden met organische stoffen. In de gangbare landbouw begint men daar nu gelukkig ook steeds meer oog voor te krijgen. Als je nu in de nazomer

Foto: Michiel Wijnbergh

Bij het mest verladen

door de polders rijdt, dan zie je het een en ander aan groenbemesters staan.

Niks chemisch

Jullie zullen ook wel last van onkruid hebben in de b.d. landbouw. Hoe behandelen jullie dat?

Chemische onkruidbestrijdingsmiddelen (herbiciden) gebruiken we niet. Dat betekent automatisch, dat je op een andere manier je onkruid moet bestrijden. Dat is veel bewerkelijker en daardoor worden de produkten ook duurder. In de gangbare landbouw krijgt men nu echter de rekening gepresenteerd voor al die chemische middelen en nu wordt ook daar weer gezocht naar moderne machines voor mechanische onkruidbestrijding.

Er wordt ook veel gespoten tegen ziekten. Hebben b.d. gewassen daar ook last van?

Dat is nauwelijks het geval. De plantwortels maken deel uit van het bodemleven. Als die daar lucht, water en genoeg voedingsstoffen vinden, dan krijg je vanzelf een sterk en gezond gewas. En dan hoef je nauwelijks met bestrijdingsmiddelen te werken.

Geen opgefokte produktie

Hoe staat het met de opbrengsten in de b.d. landbouw?

Deze zijn in het algemeen lager. Doordat je de bodem laat produceren wat deze met natuurlijke middelen kan en 'm niet met een hoop stikstof voortdurend tot hogere produktie aanspoort.

Dat meer en meer uit de grond halen veroorzaakt uiteindelijk de ziekten in de gewassen. De gangbare landbouw berust vooral op het inpompen, steeds opnieuw inpompen van stikstof in de grond. Stikstof zet de plant aan tot meer en groter. Plant en dier worden opgejut om steeds meer te produceren. Dat lukt ook, maar koeien krijgen bijvoorbeeld dan ook veel sneller ziekten. Een b.d. koe levert geen topproduktie, maar is wel gezonder en leeft langer. Op den duur is dat waarschijnlijk toch een voordeliger zaak.

Bij de planten is dat ook zo. Je kunt tarwe zaaien en 8-10 duizend kg per hectare oogsten. Tot op het laatst moet er dan gespoten worden tegen allerlei ziekten om de opgedreven produktie te beschermen.

In de b.d. landbouw werken we eerst aan de bodem, later aan het onkruid en vervolgens met de preparaten. Dan hoeft er niet meer aan bestrijding van ziekten te worden gedaan, want dan heb je een gezond milieu. Maar dan zit je niet op een 8 of 10 duizend kg per hectare, maar op 5½ tot 6 duizend kg.

Is dat een ramp in deze tijd van melkplassen, graanbergen, kaas- en boterbergen?

Helemaal niet. De gangbare landbouwpolitiek heeft al die overschotten tot gevolg. En dan worden die overschotten ook nog geproduceerd in een leefmilieu dat wordt vergiftigd tijdens de produktie van ons voedsel.

Er zijn dus minstens twee goede redenen om langzamerhand op een gezonde soort landbouw over te stappen: 1) Het milieu wordt dan niet verder vergiftigd en de mens krijgt gezonder voedsel. 2) De opbrengst is kwalitatief beter en wat de hoeveelheid betreft lager. Dan hoeven we niet meer te produceren voor de enorme koel- en vrieshuizen waar het voedsel voor veel geld ligt opgeslagen. Biologisch-dynamische landbouw is zo'n gezonde manier van landbouw.

Wim Reinders

Koeien in een potstal

'Vruchtbare Aarde' (vanwaar ook de hier geplaatste foto's afkomstig zijn) is het tijdschrift dat de bovengenoemde vereniging uitgeeft voor hen die belangstelling hebben voor b.d. landbouw. Proefnummers zijn te krijgen via tel. 03438-12612. Adres: Lindelaan 12, Driebergen.

Black widow

Knappe thriller met sublieme vrouwenrollen

Een 'black widow' is een spin met een geheel eigen opvatting van wat een goede relatie behoort te zijn. Nadat zij met haar mannetje gepaard heeft, eet zij hem met huid en haar op. 't Kan praktisch zijn, maar in de mensenwereld is dergelijk gedrag voornamelijk niet toegestaan. Vrouwen die zich als zwarte weduwen gedragen, horen dan ook achter tralies.

In de Amerikaanse thriller 'Black widow', geregisseerd door Bob Rafelson die met 'The postman always rings twice' grote indruk maakte, zien we een vrouw aan het werk die grote overeenkomst vertoont met voornoemde spin. De mooie Catherine is kort geleden getrouwd met de veel oudere Ben. Wanneer Ben op een avond thuis komt en een glas cognac inschenkt, wordt die handeling hem fataal: Catherine heeft vergif in de drank gedaan. Ben exit. Kort na dat voorval trouwt Catherine met de eveneens bejaarde wetenschapper William. William wacht al snel hetzelfde lot als Ben.

Op het ministerie van Justitie werkt intussen Alexandra Barnes. Een erg gelukkig privé-leven heeft Alexandra niet. Daarom begraaft ze zich in haar werk. En ze stuit op de twee merkwaardig eensluidende overlijdensgevallen. Oudere mannen kort geleden getrouwd met een veel jongere vrouw, die het aanzienlijke vermogen van haar beide echtgenoten erfde... Alexandra's argwaan is gewekt. Van haar collega's krijgt ze weinig bijval als ze voorstelt om de zaak uit te zoeken. De vrouwen hebben verschillende namen, de mannen woonden ver van elkaar. Maar Alexandra ontdekt al snel dat het wel

degelijk om één en dezelfde vrouw gaat. Ze spoort de rijke, jonge weduwe op en reist diens gevolg na naar Hawaï, waar ze zich uitteefte voor een armlastige toeriste. Beide dames worden al snel vriendinnen. Als Alexandra dan ook nog verliefd wordt op de vriend, c.q. het nieuwe slachtoffer van Catherine, raakt ze even van haar stuk. Maar de avances die deze Paul had gemaakt aan het adres van Alexandra, blijken achteraf niets voor te stellen: hij kondigt korte tijd later aan dat hij met Catherine zal trouwen. Dan wordt de speurhond in de gekwetste Alexandra opnieuw wakker, en ze doet Catherine een broche kado: een zwarte weduwe. Catherine beseft dat Alexandra haar door heeft, maar zet haar plannen niettemin voort. De uiteindelijke ontknopning is te verrassend om te verklappen, en past naadloos in het verder ook zeer consequent en helder opgebouwde verhaal.

Het contrast tussen de beide karakters in de film, is goed tot uitdrukking gekomen in de vrouwen die voor de rollen zijn gekozen. Debra Winger speelt de intelligente juriste. Niet elegant of gewiekst, wel begiftigd met een geweten plus een dosis taai vasthoudendheid. Maar menselijke kantjes heeft ze gelukkig ook. Als ze eenmaal heeft kennisgemaakt met de vrouw op wie ze jaagt, raakt ze in de ban van het makkelijke, luxe leven dat Catherine leidt, en ze laat zich meeslepen in de sfeer van vakantie en flirt. De lokatie, Hawaï, draagt niet weinig bij aan die zorgeloze houding van de anders zo plichtgetrouwe Alexandra.

De rol van Catherine wordt gespeeld door Theresa Russell, die ik jaren geleden al opmerkelijk vond in 'Straight time', tegenover Dustin Hoffman. Winger is donker, Russell is dus blond (in de opvatting van veel mensen inherent aan slecht, frivol en ijdel). Maar ook dit karakter is uitgediept: echt antipathiek is Catherine niet. Ze is beschaafd, en uit een paar uitbarstingen van kinderlijke razernij krijg je als kijker de indruk dat ze eerder gestoord moet zijn, dan puur kwaadaardig. Wat niet wegneemt dat ze haar tegenstandster tijdens een zwemtochtje onder water probeert te duwen zodat ze zal verdrinken...

Mooie kleine bijrollen zijn er nog voor Dennis Hopper en Nicol Williamson als de beide onfortuinlijke echtgenoten. Sami Frey kruipt als gedoodverfde derde kandidaat nog net door het oog van de naald.

Wie zei ook weer dat er tegenwoordig bijna geen goede vrouwenrollen worden geschreven? Dat tijdperk lijkt met deze puntgave thriller in elk geval definitief voorbij. Genieten!

Leo van Opzeeland

Theresa Russell als Catherine, de eigentijdse vrouwelijke Blauwbaard in 'Black widow'

film in 't kort

In dit dubbelnummer, bestemd voor juli én augustus, deze keer **In 't kort** met héél kort de belangrijkste films die deze zomer in de bioscopen zijn te verwachten.

The three amigos

Voor de liefhebbers van Chevy Chase een must, en dan krijgt u er de niet minder leuke Steve Martin en de nieuwkomer Martin Short gratis bij. De drie spelen een protserig filmtrio, ontslagen door de studio waar ze een contract hadden. Ze worden naar Mexico geroepen door een vrouw die denkt dat ze echte dappere cowboy's zijn, zoals ze in hun films altijd speelden. Er wordt van ze verwacht dat ze een bandiet die het dorpje terroriseert, een lesje zullen leren. Heerlijke persiflage op het bekende cowboy-genre. Regie van John Landis.

Lethal weapon

Mel Gibson was hard aan een goed nieuw imago toe. Dat lijkt te zijn gelukt nu hij samen met de zwarte Danny Glover een politie-duo vormt. Glover is een keurige huisvader in pak-met-das, die opdracht krijgt een drugszaak op te lossen met Gibson, een nerveuze, snelle Vietnam-veteraan. Hoewel de beide mannen een sterk uiteenlopende visie op hun vak hebben, blijken ze toch uitstekend als team te kunnen opereren. Als bonus zien we nog hoe Gibson afrekent met de schurk van het verhaal, mooie rol van Gary Busey. Regie was van vakman Richard Donner.

Na de seksuele revolutie

Deze Canadese film ('Le declin de l'empire American' getiteld) had een Oscar-nominatie in de categorie beste buitenlandstalige films (waarin 'De aanslag' uiteindelijk triomfeerde). Een groep intellectuele mannen converseert in een

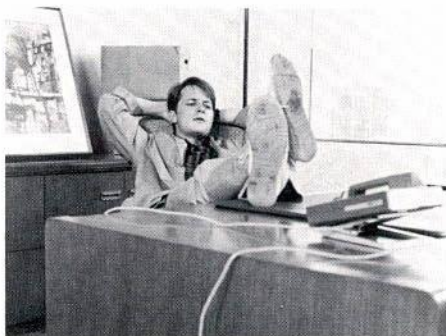

Beginscène uit 'Na de seksuele revolutie'

keuken van een groot duur huis vrijelijk over seksuele geneugten, want dat kan tegenwoordig. De dames doen in de sauna nauwelijks voor hun partners onder. Tijdens het diner dat daarop volgt, worden er een paar harde noten gekraakt. De aardigste vrouw, helaas getrouwd met de vervelendste vent, stort in als ze van zijn turbulente ontrouw hoort. De tweede helft van de film is stukken beter dan de eerste en die Oscar-nominatie was sowieso teveel eer. Regie was van Denys Arcand.

The secret of my success

Michael J. Fox is als een komeet omhooggeschoten sinds hij zo leuk bleek aan te slaan in de televisie-serie 'Family ties' en in 'Back to the future'. In deze nieuwe film van Herbert Ross speelt hij een plattelandsknulletje, die het wel

Michael J. Fox in 'The secret of my success'

even zal gaan maken in 'The big apple'. Aanvankelijk begint hij gewoon in de postkamer, maar al gauw schopt hij het tot yuppie. Als hij dan ook nog wordt verleid door de vrouw van z'n baas, terwijl hij zelf verliefd wordt op de minnares van diezelfde baas, zijn er voldoende ingrediënten voorhanden voor een moderne slapstickfilm. Fox is grandioos.

Chinese lente

Film International organiseert samen met Cinemien deze zomer een mini-festivalletje van Chinese films (vrijwel allemaal zeer recente produkties), die een schitterd beeld geven van de Chinese cultuur, levensstijl en opvattingen. Let goed op als u in of in de omgeving van Utrecht, Amsterdam, Rotterdam, Nijmegen, Arnhem of Den Bosch woont of werkt. In de betere bioscopen vertonen ze in juli, augustus en september (op uiteenlopende data) de films 'Two stage sisters', 'The black cannon incident', 'In the wild mountains', 'Yellow land', 'Girl of a good family' en 'The horse thief'. Stuk voor stuk zeer de moeite waard.

Outrageous fortune

In deze flitsende Amerikaanse komedie komen twee actrices, die hun sporen al royaal verdiend hebben, samen tot een prestatie die meer is dan een optelsom van hun beider talent. Shelley Long als erudiete toneelspeelster en Bette Midler als ordinaire revuester blijken dezelfde man, Peter Coyote, te beminnen.

Bette Midler en Peter Coyote in 'Outrageous fortune'

Als ze elkaar genoeg hebben uitgeschoolden, besluiten ze samen op onderzoek uit te gaan naar de beweegredenen van hun hartelap. Want hij lijkt wel dood, maar hij is het niet. Ergo: waar is hij en wie is hij? Perfect amusement onder regie van Arthur Hiller.

Wanted, dead or alive

In deze harde film die werd gemaakt naar een oorspronkelijke televisie-serie met Steven McQueen in de hoofdrol, zien we Rutger Hauer als een hoogblonde moderne premiejager. Hij levert criminelen uit aan de politie en incasseert daarvoor een forse beloning. Ooit was hij zelf bij de CIA. Wanneer een terrorist de stad onveilig komt maken en daarbij ook Hauer's vriendin plus beste vriend sneuvelen, krijgt hij pas echt een waas voor zijn ogen. De terrorist wordt uitein-

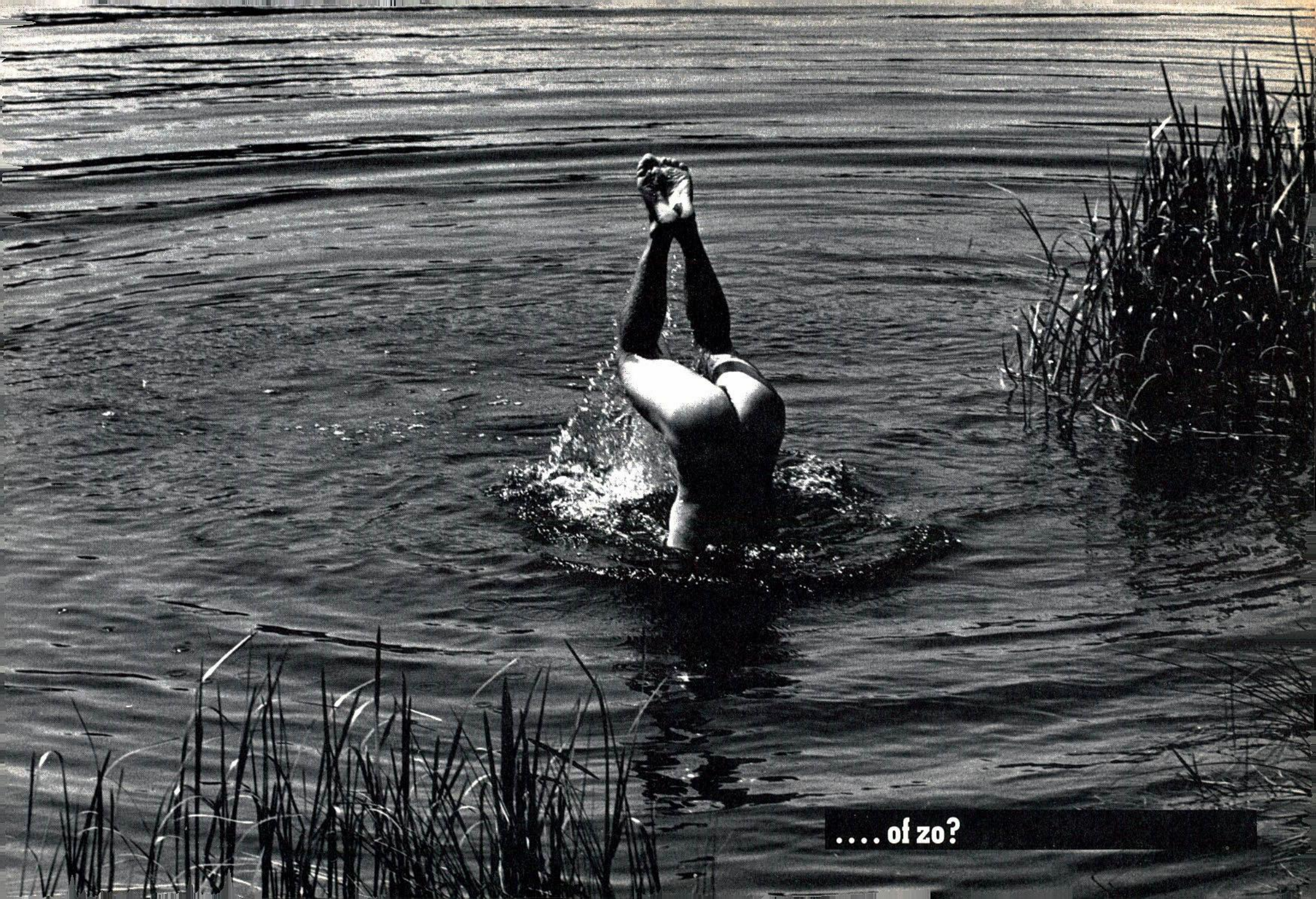
Rutger Hauer in 'Wanted, dead or alive'

delijk gepakt, maar in een dergelijk voorspelbaar verhaal kan dat natuurlijk niet anders. Hauer lijkt niet meer van z'n imago af te komen: jager of opgejaagde, hij zit voor 'eeuwig' in de gewelddadige hoek. Jammer! Regie voerde Gary Sherman.

L.v.O.

Wat wordt 't deze zomer, zo.....

.... of zo?

Het kleine meisje in de tram

Neem jij brood mee?, hadden ze thuis gevraagd. Dit doen ze wel vaker, omdat vlak bij de krant waar ik werk, een bakkerij is waar ze 't lekkerste volkorenbrood van de hele stad verkopen.

In de winkel was het niet druk, ik had maar één klant voor me. Het was een vrouw van een jaar of veertig die druk stond te redeneren tegen het meisje achter de toonbank. Ze hield even op toen ik binnenkwam en bekeek me van top tot teen. Blijkbaar kon ik er mee door, want ze betrook ook mij in het gesprek:

– Kijk meneer, ik zeg net tegen de juffrouw hier... Nee, laat ik eerst weer bij 't begin beginnen. Ik kom net van mijn moeder vandaan, ik doe twee keer in de week de boodschappen voor haar. Ze is niet meer zo goed ter been en mijn vader leeft allang niet meer. Ja, die is vroeg gestorven. Enfin, vandaag was het weer zover en ik sjouw met een volle boodschappentas naar m'n moeder. Ik ga altijd met de tram, dat vertelde ik al aan de juffrouw, en nu mag u raaien wat me daar overkomen is!

Ze zweeg en keek de winkeljuffrouw en mij om de beurt aan. Tegelijk zeiden we: Nou...?

Na deze aanmoediging vervolgde ze:

– Ik ga de tram in met die zware tas. Het was nogal vol en ik dacht: meid, dat wordt staan de hele rit! Maar opeens zag ik toch nog een leeg plekje... Tenminste, dat léék zo omdat ik geen hoofd boven de leuning uit zag steken. Ik stiefelde erop af en toen merkte ik dat er een klein meisje zat, van een jaar of vier, ouder niet. Ze zat naast haar moeder en 't waren buitenlanders, dat zag je zo. Van die donkere typen en die vrouw had zo'n hoofddoekje om. Goed, ik ga naast hun bank staan, ze zien me zeulen met die tas en wat denk je dat er gebeurt...?

Opnieuw onderbrak ze haar verhaal en keek ons doordringend aan. Ditmaal zeiden de verkoopster en ik niets, we trokken alleen de wenkbrauwen een beetje op. De vrouw ging verder:

– D'r gebeurde niemendal! In plaats dat dat mens haar kind even op schoot neemt, blijven ze allebei breeduit zitten en laten mij voor gek staan!

En nou zul je van mij geen kwaad horen over al die buitenlanders, ze zijn hier per slot ook niet voor hun lol, maar de halve tram zit er soms vol mee! Ik vind dat ze hun plaats moeten weten. Die tram is uiteindelijk van onze belastingcenten betaald enne...

Ze hapte kwaad naar adem, het duurde even voordat ze de draad weer opnam: – Begrijp me goed, ik wil ze niet wegjagen, 't zijn ook mensen, nietwaar. Maar het minste wat je toch mag verlangen is dat we in onze eigen trams behoorlijk kunnen zitten! Als dit zo doorgaat zijn we straks nergens...

't Valt soms niet mee!, zei de verkoopster neutraal en ik hield het op: Tja... Of had ik soms een preek moeten houden? De vrouw rekende af en ik bestelde twee broden. Eén ervan kon dan zolang in de diepvries.

Omdat mijn fiets lek stond, had ik die morgen de tram genomen en daarmee moest ik nu dus ook terug. Er kwam er al gauw een, ik stapte in en met mijn broden onhandig onder de arm... ik had een plastic tas moeten vragen... schoof ik naar voren om een zitplaats te zoeken. Wacht, daar was nog zo'n éénzitsbankje leeg... Nee, toch niet, er zat een klein meisje en ze praatte tegen de vrouw die achter haar zat. Zeker haar moeder.

Het waren buitenlanders, dat zag je zo. Van die donkere typen... Waarom neemt die moeder haar kind niet bij zich!, dacht ik nijdig, het is hier geen... Opeens schoot de vrouw uit de bakkerswinkel me te binnen, dat mens met haar discriminerend geklets. En wat deed ik nou zelf...?

Ik tikte het meisje zacht op de schouder: Mag ik hier gaan zitten? Dan kun je mooi op mijn knie!

Het kind gleed snel van de bank en kroop bij haar moeder. Ik ging zitten en keek even achterom. Over de zwarte krullen van het kleine meisje heen glimlachten haar moeder en ik naar elkaar.

Bert Klei

Van geweld bevrijd

Hoe de mensheid kan overleven, is de centrale vraag die Evert Huisman (voorzitter van de SVAG) in zijn boek 'Van geweld bevrijd; overleven door democratisering en ontwapening' stelt. In ± 520 pagina's, waarvan steeds de rechterbladzijde de eigenlijke tekst van het boek bevat en de linkerbladzijden de tekst verduidelijken en ondersteunen met toelichtingen en voorbeelden (waarbij veelvuldig gebruik is gemaakt van foto's, tekeningen en kranteberichten) geeft de schrijver een antwoord op deze vraag. Hij wijst erop dat het voor de veiligheid van de mensheid nodig is onze aandacht meer te richten op de ontwikkeling van onze democratie dan op de verdediging ervan.

Al ongeveer dertig jaar houdt Evert Huisman zich bezig met de ontwikkeling van geweldloze weerbaarheid en actieve geweldloosheid in Nederland. Aan de samenstelling van zijn boek 'Van geweld bevrijd' heeft hij ruim zes jaar gewerkt.

Het boek is opgebouwd uit drie delen: Deel 1, 'Verdedigen', bespreekt de functies

VAN GEWELD BEVRIJD

Overleven door democratisering en ontwapening

Evert A. Huisman

SVAG

die men aan het militaire apparaat toeschrijft, de twijfels die daaraan rijzen, en de alternatieven waarnaar men zoekt.

Deel 2, 'Geweldloos met elkaar omgaan', onderbouwt geweldloze verdediging als een methode waarmee mensen in konfliktsituaties geweldloos met elkaar kunnen omgaan. Bovendien wordt dieper ingegaan op strategie, tactiek en techniek van geweldloze verdediging. Dit op basis van de ideeën en ervaringen van Mahatma Gandhi (1869-1948) in India.

Deel 3, 'Ontwikkelen', laat zien dat participatie-democratie de voorwaarde is voor geweldloze verdediging. Participatie-democratie betekent dat de bevolking de gelegenheid en het recht heeft om direct mee te beslissen, zowel over zaken in haar werk- en woon-omgeving als over politieke problemen die voor haar van levensbelang zijn. Een participatie-democratie ontwikkelen is een langzaam proces, en zo ook het ontwikkelen van geweldloze verdediging. Omschakeling van militaire naar geweldloze verdediging is een geleidelijke, maar tevens diepgaande, omschakeling.

Met dit boek wordt voor het eerst een goed onderbouwde visie gegeven op geweldloze verdediging en wordt uiteengezet hoe die verdediging via een participatie-democratie, ontwikkeld kan worden. Die ontwikkeling kan politiek gestalte krijgen door het instellen van een ministerie voor emancipatie en ontwapening. Een opgave voor de bevolking om parlement en regering daarvan te overtuigen.

Evert A. Huisman, *Van geweld bevrijd; overleven door democratisering en ontwapening*, ± 520 pag., rijk geïllustreerd, wordt uitgegeven door de Stichting Voorlichting Actieve Geweldloosheid.

Het boek kan besteld worden door storting van f 40,00 op giro 2238142 t.n.v. SVAG, postbus 137, 8000 AC Zwolle; o.v.v. 'Van geweld bevrijd'.

Genezen van de gokkast

„Vroeger was een geeltje voor mij honderd punten. Nu weet ik dat ik er ook drie dagen van kan eten”

„Een onzichtbare kracht. Net een magneet. En als je niet ver genoeg op je reet bent gegaan, kun je er niet mee stoppen.”

Gokverslaving. Allang niet meer alleen de peperdure ziekte van chic geklede casinobezoekers. Nederland telt grof geschat honderdduizend dwangmatige gokkers. In de ban van fruitautomaat, golden ten of roulette. Van gokverslaving kun je genezen: FNV-Magazine sprak met jonge gokkers over kicks en de moeizame worsteling om clean te worden. EGO vond dit artikel belangwekkend genoeg om het hier over te nemen.

Leo (20), deels opgegroeid in een jeugdtehuis: „In de snackbar waar ik werkte stonden twee fruitkasten voor mijn neus. Marktkooplui uit de buurt haalden er aardige bedragen uit. Dat prikkelde. Eerst gooide ik er alleen mijn fooien in. Met 25 piek winst was ik al tevreden. Maar in de loop der tijd wilde ik méér. Verloor helemaal het zicht op wat ik erin gooide. Op een gegeven moment stond ik met geld van de baas te spelen. Heeft-ie gelukkig nooit gemerkt. Maar ben toen wel in een andere snackbar gaan werken. Op zondagavond kreeg ik mijn loon. De volgende ochtend had ik nog een stuiver over. Omdat die toevallig niet in de gleuf paste. Vier à vijfhonderd gulden op één avond vergokken was heel normaal. Desnoods werkte ik 24 uur om extra bij te verdienen. Ik leefde helemaal naar die kast toe.

Kroegen koos ik niet op gezelligheid, maar op het soort kast dat er stond. Het heeft me anderhalf jaar gekost om te erkennen dat ik gokverslaafd was. Ik ontdek nu weer langzaam wat de waarde van geld is. Vroeger was een geeltje voor mij tien knaken, ofte wel 100 punten. Nu weet ik dat ik er ook drie dagen van kan eten.”

Twee avonden per week komt Leo met lotgenoten bijeen in een zaaltje van de Amsterdamse Jellinekkliniek om samen de gokmanie onder controle te krijgen. Afkomst, leeftijd, beroep of levensovertuiging doen niet terzake. Iedereen is gelijk. Een paar hebben hun leven in een puinhoop zien veranderen. Bedrijf, huis en auto zijn verkwanseld. Partners, familie of collega's, vaak jarenlang opgelicht en bestolen. Banken om de tuin geleid teneinde forse kredieten

te bemachtigen. Inbraken werden evenmin geschuwd. Een enkeling pleegde een overval. Niet zelden is zelfdoding overwogen.

In 1981 begonnen met drie gokverslaafden, is de groep van de Gamblers Anonymous (GA) in Amsterdam nu twintig tot dertig personen groot. Sinds enige tijd zijn er ook GA-groepen in Hengelo en Nijmegen. Simon (28) loopt nu bijna anderhalf jaar bij de GA en heeft tot dusverre geen fruitkast meer aangeraakt. Voorheen vergokt hij iedere ochtend minstens 70 gulden. Vijf jaar lang. „Ik heb er nooit voor hoeven stelen,” zegt hij, „omdat ik goeie inkomsten had. Maar leuke dingen kopen voor mezelf was er ook nooit bij.” Vanaf zijn 12e jaar kaartte hij met broertjes en familieleden om geld. Hij herinnert zich óók ooit met een compagnon een koffiehuisje te hebben opgezet. Om de hoek bevond zich helaas een gokhal. „Ik ging met 150 gulden de deur uit om pakken koffie te kopen en kwam twee uur later met hangende pootjes terug. Blut.”

Eenzaam

De kracht van de GA schrijft Simon toe aan de keiharde herkenning in elkaars verhalen. „Een gokker is eenzaam. Zijn verslaving zit verborgen. Anders dan bij een drugsverslaafde waaraan je verloedering kunt afzien. Hier krijgt de gokker de kans om te praten over de drang die sterker is dan hijzelf. We hebben allemaal dezelfde weg afgelegd en dezelfde striemen gevoeld. Gokkers zijn mateloze mensen die ook in andere dingen doorslaan. Maar ook een ex-gokker blijft op dun ijs lopen. Er is altijd kans op terugval. Toch weet hij dat er bij de GA mensen zijn die aan hem denken. En desnoods even bellen of bij hem langsgaan als hij een tijd niet op de groep is verschenen. We vinden hier saamhorigheid, vriendschap en warmte.”

Paul (25) klopte vier maanden geleden aan bij de GA. Veertien jaar oud, was hij met zijn ouders op vakantie in Duitsland. Met een Mark haalde hij 70 Mark uit een fruitkast. Gokken werd een obsessie. Eerst 'griepertjes' op de kermis en kaarten. Nadien vooral fruitautomaten, afgewisseld met casinobezoek in Scheveningen en Zandvoort. „Eigenlijk kickte ik op alles, stuff, cocaine, gokken. Toen ik 17 was kreeg ik een baan op kantoor. De eerste maand heb ik drie keer om een voorschot gevraagd. Ge-

Drs. W. Fonteijn, deskundige in gokverslaving: „Het is eigenlijk het verliezen dat verslavend werkt”

Foto: s. Hans Aarsman

woon langs een fruitkast lopen kon ik niet."

Twee jaar geleden ging het goed fout. „Met een vriend was ik een hele nacht doorgefreakt op gokken en cocaïne. Ik wilde de volgende dag een smoking huren. Maar daarvoor had ik geld nodig. Mijn vriend en ik reden in alle vroegte door Amsterdam. Tot we opeens een geldloper zagen. Met een alarmpistool-tje zonder kogels vloog ik op die man af en rukte de koffer uit zijn hand." Nog diezelfde avond zijn arrestatie. Hij kreeg drie maanden voorwaardelijk. Na vijf dagen Bijlmerbajes wist zijn advocaat hem vrij te krijgen.

Vervolgens ging het regelrecht met de metro naar een gokhal op het Damrak. „Daar heb ik toen voor twee meier vergokt. Ik had nog niet geleerd. Bij een andere baas zat ik achter de kas: tienduizend gulden weggenomen. In één avond in 't casino erdoor gejaagd. M'n vriendin ging bij me weg. Ik ging helemaal door het lint. Deed een zelfmoordpoging. Mijn ouders hebben me nu zo'n beetje onder financiële curatele gesteld en tot drie keer toe mijn schulden aangezuiverd. Nu ik bij de GA zit, voel ik me als herboren. Ook met cocaïne ben ik gestopt."

Beest

Arnold (19) ging op aandringen van zijn ouders hulp zoeken. Via een maatschappelijk werker kwam hij twee maanden geleden bij GA terecht. „Ik zei steeds: anderen zijn verslaafd, ik niet. Maar op het laatst gooide ik in één dag een compleet maandsalaris in die kast. Drie maanden heb ik op kamers ge-

„Gokkers zijn ontzettend handig in manipuleren"

woond. Ben toen als een beest tekeer gegaan. Sinds ik bij deze groep ben, voel ik me vrijer. Meer ontspannen. Ik kan nu rustig een avond stappen zonder met gokken in de problemen te komen." Psychologen zoeken al jaren naar de diepere drijfveren van gokkers. Buitensporig gokken verschilt niet van andere verslavingen: op een oneigenlijke manier wordt een leegte opgevuld. Sommige deskundigen zoeken de kiem van de verslaving in de rijpere jeugd, waarbij aandachtstekort door de ouders het aflegt tegen de vermeende gezelligheid van de gokhal. Ook zouden gokkers vooral uit milieus komen waar een ongezonde drang naar consumeren en geld uitgeven zou bestaan. Daarnaast is er de theorie over het zoeken naar spanning en opwindning om frustraties in werk of privé-leven te vergeten.

„Zo kan gokverslaving inderdaad ook worden opgevat. Een werkelijkheid die beheerst wordt door onmacht en neerslachtigheid. Gokverslaving dient soms ook ter bestrijding van verveling. Werkloze jongeren vormen daarom een risicogroep", zegt drs. Willem Fonteijn, psycholoog-therapeut bij het Consulta-

tiebureau voor Alcohol en Drugs (CAD) in Hengelo. Fonteijn geldt in vakkringen als een pionier in het ontwikkelen van een speciaal op gokverslaafden toegepaste behandeling. Hij schat dat in Nederland tussen de vijftig en honderdduizend mensen niet meer buiten het gokken kunnen. „Naarmate het aantal gokgelegenheden toeneemt, wordt het probleem omvangrijker. In iedere snackbar, café of sportkantine staat een fruitkast."

„Een toevallige introductie in het gokwereldje door vrienden en kennissen is vaak de start. Bovendien hebben automatenhallen een lage drempel. Vaak bieden exploitanten nog extraatjes als gratis drinken, koffie of hapjes." De kern is het verlies van de controle. „Je moet doorgaan, al wil je eigenlijk stop-

pen. Voor een fruitkast heb je weinig vaardigheden nodig. Maar voor de gokverslaafde zijn vaardigheden juist heel belangrijk. Hij heeft de illusie van controle en pleegt vaak ook allerlei bijgelovige handelingen. Er wordt tegen de kast gepraat alsof het een mens is. In werkelijkheid kun je het toeval natuurlijk niet beïnvloeden. Als een getal of uitkomst er net naast zit, is het voor een gokker toch nog bijna raak. En gelooft hij heilig morgen eindelijk de grote slag te slaan."

Timide

Verlies prikkelt gokverslaafden juist om door te spelen. Want verliezen is een rotgevoel dat meteen overwonnen moet worden. Fonteijn: „Maar op den

duur zullen ze steeds weer verliezen en lijkt het alsof gokverslaafden daar ook alleen maar op uit zijn. Alle winst wordt opnieuw ingezet. Zo gezien werkt juist het verliezen verslavend. Stopt hij plotseling, dan wordt de gokker beklemd door een gigantische onrust. Er zijn ont-houdingsverschijnselen, die je ook ziet bij zware drinkers die ineens de alcohol laten staan. Slapeloosheid, geheugen-verlies, snel geïrriteerd zijn, depres-sies, maagstoornissen. Een vicieuze cirkel. De jonge verslaafden zijn vaak timide jongens."

Fonteijs behandeling komt erop neer dat de gokker allengs meer controle krijgt over zijn gokgedrag. Hij moet stapsgewijs veranderen. Hij leert het gokken uit te stellen. Een andere gokhal- of automaat te kiezen en nu eens niet met de rechter maar met de linkerhand te spelen. Na verloop van tijd leert hij zich te beheersen: nog maar af en toe gokken of helemaal te stoppen. Dat lukt bij 60 procent.

De GA werkt met een herstelprogram-ma in twaalf stappen. Een training in zelfhulp die veel lijkt op die van de AA, de Anonieme Alcoholisten. Op elke bijeenkomst staat één stap centraal. Leo wil best toegeven dat hij, na een lange en cleane periode, onlangs is 'doorge-slagen'. „Met vijf gulden haalde ik in vijf minuten tweehonderd gulden uit 'n kast. Dat zul je altijd zien: meteen weer winnen na lange tijd niet gegokt te heb-ben. „Desondanks acht hij zichzelf goed

**„Een gokker is eenzaam.
Zijn verslaving zit verborgen”**

vooruit gegaan. Hij zit bij de vierde stap: zonder angst een morele en finan-ciële boekhouding van jezelf opmaken.

Egoïsten

Arnold: „Ik ging laatst in een kroeg ook weer bijna voor de bijl. Stond op het punt om een gulden in die gleuf te gooi-en. Gelukkig hield een vriend me te-gen. In je hoofd gok je ook met zoveel andere dingen. Vroeger reed ik als een dwaas over de weg. Gokte of ik met mijn auto nog snel door een rood licht kon glippen. En tegenwoordig... ach, ik loop met zo min mogelijk geld op zak rond. En probeer weer een vrienden-kring op te bouwen. Toen ik nog gokte, bedonderde ik echt iedereen."

Leo knikt instemmend: „Gokkers zijn grote egoïsten. Mensen die je dierbaar zijn licht je op van hier tot ginder. Gok-kers kunnen ontzettend goed manipule-ren. Was ik pas twee keer in een café geweest, lukte het me al om te poffen."

Hogere drempel

Sinds september 1986 is er een nieuwe Wet op de Kansspelen van kracht. Fruit-automaten moeten voldoen aan keu-ringseisen. Inzet, winstuitkering en het percentage voor de gokexploitant zelf, zijn aan regels gebonden. Gokkasten mogen alleen nog in café's en speelhal-

len staan, dus niet meer in een frites-zaak of bij de sigarenboer. In casino's daarentegen kunnen fruitkasten ge-plaatst worden met een maximuminzet van 30 gulden per spel. De jackpot (uit-kering) is een ton. In club- en buurthui-

**„Op het laatst gooide ik er
een heel maandsalaris in”**

zen mogen fruitkasten worden ge-plaatst als er weinig jongeren onder de 16 jaar komen. Ten tijde van de wetswij-ziging wees het Consultatiebureau voor Alcohol en Drugs in Amsterdam er al op dat al deze maatregelen ingrijpen-de controle vereisen.

Willem Fontein: „Het is schandalig dat in postkantoren, pal naast de loketten, door de PTT wordt geadverteerd met wedwinkels voor paardenkoersen. De overheid zou juist goeie voorlichting moeten geven over de gevaren van gok-ken. Maar zolang diezelfde overheid propageert dat gokken leuk is en dat je met een klein visje een grote buit kunt binnenhalen, ben ik weinig optimis-tisch."

Bootkast

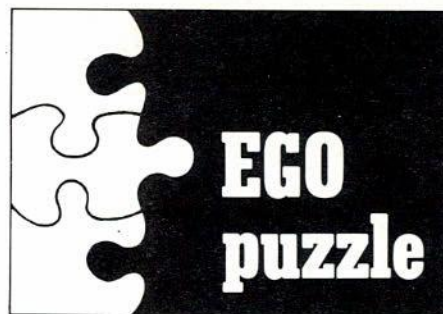
Frits, een late twintiger en werkloos, is een vaste bezoeker van gokhal Fortuna, hartje Utrecht. Losjes gooit hij de ene rijksdaalder na de andere in een fruit-kast. „Het begint ermee dat je snel veel poen wilt hebben," zegt hij, „maar uit-eindelijk is het alleen nog maar de kick die telt."

Vorig jaar heeft Frits 'niet gering' verlo-ren. Maar de laatste zes weken merkt hij dat het geluk op zijn hand is. „Ik sta

**„Een overheid die propageert dat
gokken leuk is..."**

nu op een winst van 690 gulden. Zelf-discipline, dat is belangrijk. Ik kan nu op tijd stoppen."

Intussen ratelt, piept, zingt de fruitkast door. In tien minuten gokt Frits met vier knaken 200 punten bij elkaar, goed voor 50 gulden. „Niet verkeerd, niet verkeerd..." roept hij enthousiast uit en beent direct naar de kassa om te incas-seren. Nog geen minuut later begint hij de opbrengst weer in de kast te gooien. Hij straalt van optimisme. „Ik voel nu dat ik 'm helemaal leeg ga halen. Er zit méér in. Ik voel nu hoe die loopt..."

Vergelijkingen

De oplossing van de Visitekaartjes-puz-zel in het juninummer diende te zijn: drogist, huisarts, professor en stal-knecht. Hieronder een viertal vergelij-kingen, waarbij telkens twee syno-niemen kunnen worden gevonden door de letters voor en na het = teken van volgorde te doen veranderen.

mej + aj = re + ven = je

vo + ija + al + hart + lui + gg

an + pit + kei =
droeg + zag + veer

pap + krel = toko + ko + ons

Het wordt een duur spelletje. Na tien rijksdaalders is er nog geen punt bijge-komen. Frits wordt stiller. Zijn bewe-gingen nerveuzer. Trekken, stampen, duwen. De kast schudt heen en weer. „Shit!", vloekt hij. „Wat een bootkast!" En geeft opnieuw een hengst op de geel oplichtende knoppen. De gokhalexploit-ant kijkt niet zonder leedvermaak over Frits' schouder mee. Fluistert hem dan in het oor: „Meer vloeken, joh. Dan lukt het best..." Maar wég creditpoints, wég 50 gulden. Frits trekt resoluut een briefje van 25 uit zijn binnenzak. „Zó kan ik toch niet naar huis...", foetert hij, terwijl de nullen hem aangapen. Met haastige tred gaat hij opnieuw naar de kassa. Het bankbiljet knispert tussen zijn vingers.

Loek Kusiak

In nood? CAD Amsterdam (020-267626); CAD Hengelo (074-915809); Gamblers Anonymous, postbus 22649, 1100 DC Amsterdam.

(Overname uit FNV-Magazine, mei '87)

soldaat: iemand met een
loopbaan

Sport, blessures en gezondheid

Als de Tweede Kamer vroeger over sport en sportbeleid debatteerde, ging het over de subsidie aan het betaald voetbal. Tegenwoordig gaat het over de 1,2 miljoen sportblessures per jaar, de 136 miljoen gulden die deze kosten en de 140 miljoen die daar nog eens bijkomt voor het arbeidsverzuim. Maar diepgaand zijn de debatten nog steeds niet.

Elke fractie heeft haar specialist. Bij de jaarlijkse UCV (uitgebreide commissievergadering) begint die specialist telkens op dezelfde manier. Worrell (PvdA) moppert over de betreffende staatssecretaris, maar wil hem nog wel een tijdje krediet geven. Hennekam (CDA) acht het de hoogste prioriteit, dat de confessionele sportkoepels gesteund blijven worden, zodat de Nederlander niet slechts een algemeen, doch desgewenst ook een katholiek of protestant handstandje kan blijven maken en Kéja van de VVD tenslotte hóest voornamelijk. Wat hij beweert ontgaat dan ook iedereen.

Toen het vroeger (inderdaad) over de subsidie aan het betaald voetbal ging was een bedrag van vier of vijf miljoen in het geding. Zeiden althans de staatssecretaris en de fractie-specialisten. Niemand die zich realiseerde, dat er in werkelijkheid veel grotere overheids-

bedragen met het betaald voetbal waren gemoeid. Neem bijvoorbeeld de sponsoring. Elke ton die een sponsor aan de club 'schenkt' wordt van de belasting afgetrokken. De overheid derft daardoor enorme bedragen. Maar berekend werden die nooit.

Onderzoek

En zo is het ook ongeveer, nu de blessure-problematiek is ontdekt als nieuw item van het sportbeleid. Potverdorie, 280 miljoen kosten die blessures! Dat is wel even andere koek dan die paar miljoen voor het betaald voetbal. Hier dient zeer snel onderzoek gedaan te worden naar de oorzaken. Hier dient terstond de brochure 'Hoe kunnen sportletsels voorkomen worden' te verschijnen.

Volgens het geïnitieerde onderzoek telt Nederland zeven miljoen sportbeoefenaars. Vier miljoen daarvan zijn lid van

een club. Dus ruwweg een op de zeven sportbeoefenaars raakt één maal per jaar geblesseerd. De helft daarvan wendt zich voor behandeling tot de reguliere gezondheidszorg. Dus één op de veertien sportbeoefenaars kost de overheid één maal per jaar geld. Dat is dus veel te veel, zegt die overheid. In 1992 moet dat één op de achttien zijn.

In het rapport 'Sportletsels in Nederland' krijgt echter ook de positieve waarde van sportbeoefening aandacht: de kans op hart- en vaatziekten, verhoogde bloeddruk en stress kan erdoor afnemen. Sporters neigen bovendien naar een gezondere leefwijze dan niet-sporters. De conclusie ligt dus voor de hand: we moeten sportbeoefening blijven bevorderen, maar een duidelijk programma maken waarmee letsels kunnen worden voorkomen. Iedereen moet voortaan aan goede warming-up doen voordat-ie gaat sporten.

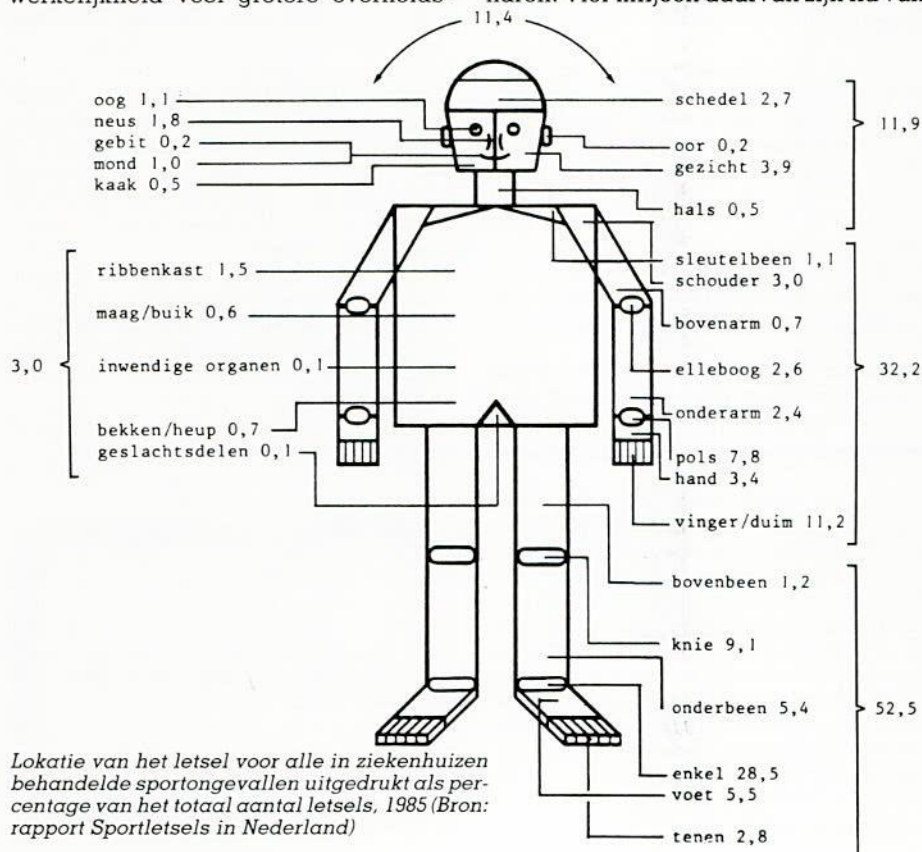
Wie is sportbeoefenaar?

Helaas is bij dit alles één vraag vergeten. Namelijk: wat is sportbeoefening? De veteraan-voetballer, die zich door de week te pletter werkt en rookt, zaterdag een lollig partijtje voetbal speelt en vervolgens in de kantine niet gering zuipt, rekenen we die tot de sportbeoefenaar? Ja, dat doen we. De rolschaatser, de schaker, de gymnastiekende kleuter, rekenen we die tot de sportbeoefenaar? Ja, dat doen we. Althans, het ministerie van WVC en de Tweede Kamer doen dat. Het is dan ook de vraag, waarom de overheid niet alle vijftien miljoen Nederlanders tot de sportbeoefenaars rekent. Iedereen heeft immers wel wat beweging. En waarom is (zware) lichamelijke beroepsarbeid geen sport, maar golfen wel?

De overheid legt zeer grote nadruk op de gezondheidsbevorderende waarde van sport. Maar op zijn minst moet je dan ook kunnen formuleren, wanneer die sport wel en wanneer die niet gezondheidsbevorderend is. In de Verenigde Staten weten ze dat al lang: je moet met sport minstens 2000 kilocalorieën per week gebruiken, wil die sport een gunstig effect hebben op gezondheid en conditie. Dat betekent bijvoorbeeld 25 kilometer per week hardlopen of 100 kilometer per week (niet al te langzaam) fietsen. Wie van die zeven (of vijftien) miljoen Nederlanders komt aan een dergelijke inspanning toe? Misschien een vijfde deel ervan.

Het rapport 'Sportletsels in Nederland' bevat vervolgens ook nog deze zinsnede: 'Er zijn tal van aanwijzingen dat het voorkomen van gezondheidsproblemen ten gevolge van sportbeoefening verreweg ondergeschikt is aan de gezondheidsopbrengst die sport de samenleving levert.' Je vraagt je af waar de staatssecretaris en de Tweede Kamer zich eigenlijk druk om maken met hun brochures en rapporten. Laat ze een stuk gaan hardlopen. Na een degelijke warming up dus.

Hans van Wissen

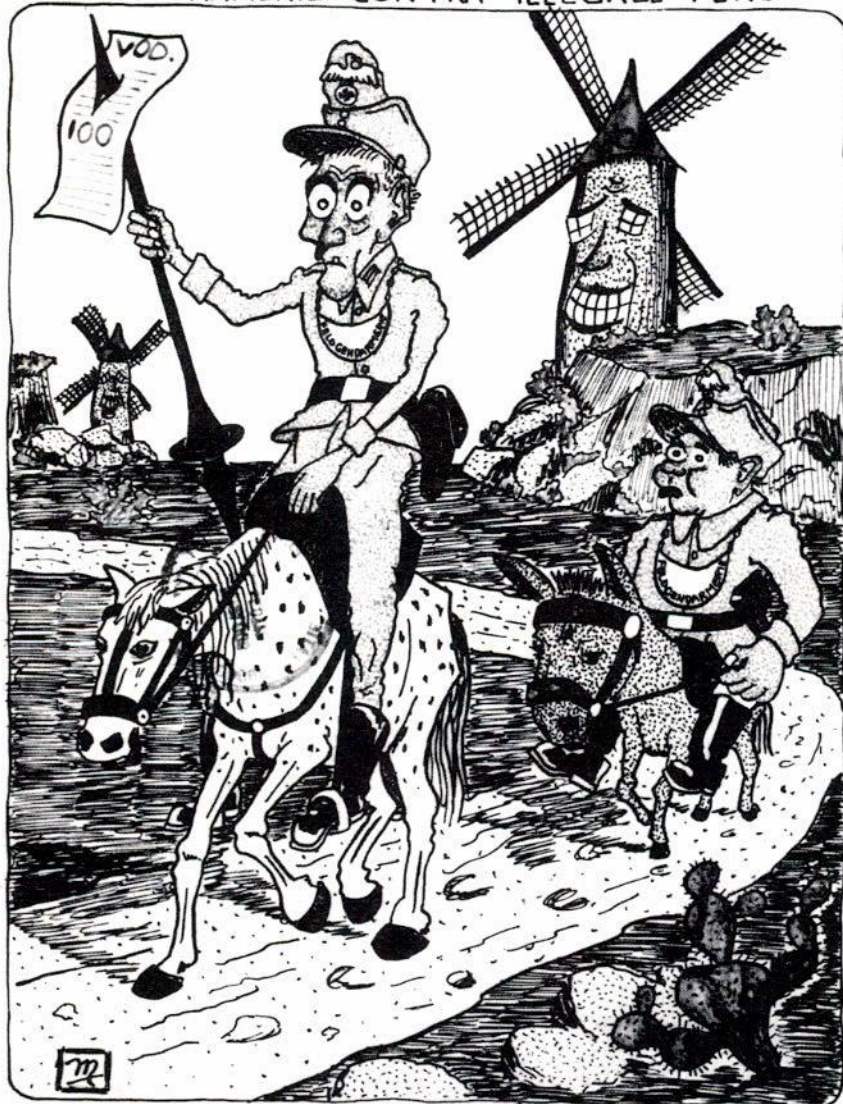
Lokatie van het letsel voor alle in ziekenhuizen behandelde sportongevallen uitgedrukt als percentage van het totaal aantal letsels, 1985 (Bron: rapport Sportletsels in Nederland)

Oorlog met de tekenpen

Verzet van jongeren in het Gooi 1940-'45

Op 10 april jl. werd in de afdeling Nederlandse Geschiedenis van het Rijksmuseum in Amsterdam een heel bijzondere tentoonstelling geopend onder de titel N.V. 'De Strijders' oorlog met de tekenpen, die vooral opvalt door een serie spotprenten van een buitengewone kwaliteit. Het is de geschiedenis van een groep jongeren – aan het begin van de tweede wereldoorlog waren ze plm. 15 jaar – uit het verzet tegen de Duitsers in de stad Hilversum. De tentoonstelling, gemaakt in samenwerking met het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, is bijna een jaar lang te zien, n.l. tot 15 maart 1988.

FELDGENDARMERIE CONTRA ILLEGALE PERS.

EEN STRIJD TEGEN papier WINDMOLENS....

„Feldgendarmerie contra illegale pers.“ O.i. inkt/ecoline, december 1944.

VO(rluchttings)D(ienst), „Je Maintiendrai“, oplage 3000 exemplaren, 4 januari 1945.

Feldgendarmerie: soort militaire politie, onderdeel van de Wehrmacht.

Twee Feldgendarmes als Don Quichot en Sancho Panza: symbolen van de vergeefse strijd door de bezetter tegen de illegale pers.

„Ons Verzet“/„De Heraut“, 5 mei 1945.

Bevrijdingsnummer. Gestencild, oplage onbekend, op oranje, roze of groen papier.

Groot is de expositie niet, maar wat we zien is bijzonder indrukwekkend. Als begeleiding is een boekwerk verschenen bij 'De Bataafse Leeuw', 96 pagina's dik en geschreven door Jenny Smit en Jet Baruch. De jeugd van Nederland heeft zich in overgrote meerderheid tijdens de Duitse bezetting zeer goed opgesteld. Tegen vele maatregelen hebben zij sterk geageerd. Men moest onderwijzers en leraren horen over de verbetenheid waarmee de jongeren zich keerden tegen de enkelingen die zich wel in het verraderschap thuis voelden. Persoonlijke banden en eenzelfde gerichtheid waren in het algemeen de grondslag voor het vormen van een verzetsgroep. De jongeren die de groep N.V. 'De Strijders' vormden, waren in 1942 leerlingen van de Hilversumse HBS. Vanaf 1938 zaten ze bij elkaar in de klas, ze kenden elkaar dan ook door en door.

Je kunt het niet laten

Rob Korpershoek, die vooral de voortreffelijke tekeningen voor de illegale bladen 'Ons Verzet' en 'De Heraut' verzorgde, vroeg zich na de oorlog af: 'Tja, hoe is het allemaal begonnen? Zo'n beetje vanzelf. Van een bewuste keuze was eigenlijk geen sprake. Die stond al vast toen 10 mei 1940 de Duitsers als dieven in de nacht ons land binnenvielen. Ik herinner me nog als de dag van gisteren onze eerste actie. Op de avond van 4 februari 1941 liepen we schichtig door de sneeuw en durfden nauwelijks onze papiertjes met antileuzen op te plakken. Dat was onze eerste werkelijke stap op het illegale pad. Een bescheiden begin, maar we waren eigenlijk nog maar kinderen: M'n vriend Wouter was 16 jaar en ik net aan 15... Nu, na zoveel jaar, vraag je je wel eens af wat het nut ervan was. Maar dat was niet het kernpunt. Je doet zoiets omdat je het niet laten kunt.'

Zoals wel meer Nederlanders na 15 mei,

Solo-elpee van Toni Willé: 'Working Girl'

Nederlandse zangeres (ex-Pussycat) op solo-toer

Over talentvolle zangeressen hebben we in Nederland doorgaans niet te klagen. Nederland is gezegend met vrouwenstemmen van een hoog kaliber. Een van die vocalen kunnen we nu horen op een nieuwe plaat. Van Toni Willé verscheen de elpee 'Working Girl'.

Zij is een van de weinige Nederlandse zangeressen die de kans krijgt om haar vocale kunnen uitgebreid op elpee en compactdisc te laten horen. Slechts weinig zangeressen komen uitgebreid aan bod op de radio en televisie in Nederland of krijgen de kans om een solo-elpee op te nemen.

Een eerste probleem is vaak dat er niet genoeg kwalitatief hoogstaand songmateriaal voor handen is. Lang niet alle vocalistes zijn goede 'songwriters'. Wanneer dat materiaal wel voor handen is blijkt er vaak geen platenmaatschappij te vinden te zijn die genoeg guldens wil investeren in een plaatproject. Voor een solo-elpee moet allereerst voldoende studiotijd ter beschikking zijn. Er moeten vaak studio-muzikanten en achtergrondvocalen worden gezocht, die de betreffende zangeres begeleiden. Daarnaast moet een producer worden aangetrokken die verantwoordelijk is voor de uiteindelijke 'sound' van de opnames. Vaak ook moeten mensen aangezocht worden die nummers voor de betreffende artieste gaan schrijven. Al deze taken vallen vaak toe aan een zogenaamde A(tist) & R(epertoire) Manager, die in overleg met de artiest deze taken op zich neemt.

De A & R manager is in dienst van de platenmaatschappij. Verder moet de platenmaatschappij ook geld investeren in een promotiecampagne om de plaat onder de aandacht van het publiek te brengen.

Zangeressen

Een van de weinige vocalistes die zich de laatste jaren regelmatig, met wisselend succes, heeft kunnen manifesteren is **Margriet Eshuis**. Eind vorig jaar trok een allround-muzikante de aandacht, die zowel beschikte over een puike zangstem alsook over de capaciteiten goede songs te schrijven en een reeks instrumenten te bespelen: **Nadieh**. Haar elpee heette 'Land of Ta' en werd door een aanzienlijk aantal Nederlanders in huis gehaald. Bovendien ontving Nadieh een Edison voor haar elpee. Wellicht dat het succes van Nadieh

de platenmaatschappij Polydor heeft doen besluiten om met Toni Willé in zee te gaan.

Een ander vrouwelijke muzikale omni-voor, **Mathilde Santing** kwam onlangs op de proppen met een nieuwe elpee. Verder broedt **Tineke Schoenmaker** (ex-Barrelhouse) tezamen met Rob van Donseelaar (samen vormen zij het duo One Two) op nieuwe platenplannen.

Ander Nederlands vrouwelijk en elpeewaardig zangtalent is veelal te horen in achtergrondkoortjes of in STERSpotjes. Enkele namen: **Lisa Boray**, voormalig zangeres van onder andere de Houseband, had ooit een hitje met 'Breakin' Out'.

Julio Loko, voormalig zangeres van de Cheyenne en excelerend in het Labyrinth-project van Cesar Zuiderwijk en Jasper van het Hof.

Jody Pijper, maakte een hitje met Barrelhouse en maakte in 1985 een verdienstelijke elpee 'Jody's Private Luxury', die door vrijwel iedereen ten onrechte werd genegeerd.

Afgelopen maand mochten we een elpee begroeten van een zangeres die reeds geruime tijd uit het muzikale blikveld was verdwenen, ex-Pussycat leadzangeres **Toni Willé**.

begon ook een aantal leerlingen van de HBS in Hilversum, onafhankelijk van elkaar, met voor de hand liggende middelen hun woede en verontwaardiging over de bezetting van ons land te laten merken. Ze vermenigvuldigden op type- of stencilmachine vaderlandslievende gedichten. Mij is bekend, dat dit ook op een groot bedrijf in Amsterdam gebeurde. Omdat de bezettende macht steeds meer zijn toevlucht nam tot wrede maatregelen en het vermoorden van tegenstanders, groeiden de gevoelens van onmacht en die van 'dat neem ik niet!' Verhevigd werden deze gevoelens toen ruim 400 joden uit Amsterdam werden weggevoerd. Verzet, acties, terechtstellingen van de vijand moest geleerd worden. De vijand was tot alles in staat!

Illegale bladen

Regelmatig verschenen de illegale bladen 'Ons Verzet' en 'De Heraut' in oplagen van ca. 1.000 exemplaren. De hoofdredacteur van deze bladen, Wim Freni, alias H. Oudtmoed, vervaardigde deze op een stencilmachine, verbor-

„Die einzige neue Waffe die Deutschland retten kann...“ O.i. inkt/rotaprint, 25 juni 1944. Aanplakbiljet/strooibiljet, oplage: 400.000 exemplaren.

gen op de zolder bij zijn ouders.

Het blad 'Ons Verzet' onderscheidde zich van andere periodieken door de vele illustraties van Rob Korpershoek. Deze waren professioneel en altijd raak. Vooral het aanplak-/strooibiljet van 25 juni '44: 'Die einzige neue Waffe, die Deutschland retten kann.' De oplage was niet minder dan 400.000 ex. Het was een cynisch antwoord op de Duitse propagandacampagne rond de V1, een laatste poging met hun nieuwste wapen – de eerste V1 werd gelanceerd op 13 juni 1944 – de oorlog alsnog te winnen.

Rob Korpershoek heeft van het allereerste begin af zijn spotprenten (1941) en andere documenten over de verzetsactiviteiten van zijn groep, bewaard. Als hij dat niet had gedaan, dan had het boek 'Oorlog met de tekenpen' nooit geschreven kunnen worden. Het kost f 27,50 en is waard gelezen te worden en de vele prenten te bekijken.

Jan Kooijman

Pussycat

De groep Pussycat besteedde in haar zes jaar durende glorieperiode liefst 14 maal de hitparade. In de periode van 1975 tot 1981 bereikte ze zes maal de top tien waarvan twee maal de nummer één positie. De eerste nummer één notering behaalde de groep met haar debuut-single 'Mississippi'. Behalve Nederland gingen ook een aantal andere Europese landen plat, waaronder het door veel continentale artiesten begeerde Engeland. Ook daar bereikte 'Mississippi' de eerste plaats.

De muziek van de Limburgers sloeg aan bij brede lagen van de bevolking en was geënt op de van oorsprong Amerikaanse country muziek. De openingszinnen van Pussycat's debuutsingle luiden dan ook: 'You can hear the country song from far, and someone played the honky tonk guitar.'

Na 'Mississippi' volgden 'Georgie', 'Smile' en opnieuw een nummer één met de 'country-ballad': 'My Broken Souvenirs'. De songs van Pussycat kwamen vrijwel allemaal uit de koker van Werner Theunissen en werden geproduceerd door Eddy Hilberts. Centrale figuur in alle vertolkingen van deze nummers was leadzangeres Toni Willé. Met haar dominerende ietwat hese stemgeluid was zij bepalend voor de eigen sound van Pussycat. In 1981 had de groep haar laatste hit. Van toen af aan bleef platensucces uit en men besloot in 1984 de zaak te ontbinden.

Toni Willé

Nu, drie jaar later, maakt Toni Willé haar comeback met een solo-elpee: 'Working Girl'.

Werd ze in Pussycat vooral ondergeschikt gemaakt aan een hitconcept, het vertolken van goed in het gehoor liggende meezingers, op 'Working Girl' krijgt ze de kans om alle kanten van haar vocale kunnen te tonen. De platenmaatschappij Polydor heeft haar daar toe in ieder geval voldoende ruimte gegeven. Dat valt ook af te lezen aan de keur van vooral Nederlandse muzikanten/-tes die haar op de elpee ondersteunen.

In Ton Scherpenzeel (ex-Kayak en bekende van solo-projecten) heeft Willé een adekwate producer die Willé's stem in alle nummers de boventoon laat voeren. De vocalen van Toni staan als een huis en laten zich waarschijnlijk door geen enkele band omverspelen.

De composities worden allemaal door anderen geleverd en voldoen volledig. De meeste zijn afkomstig van het duo Ton Scherpenzeel/Irene Linders. De rest is geleverd door andere Nederlanders. Van deze verdient het openingsnummer van kant 2, 'On the Border', extra aandacht. Het werd geschreven door de eerder genoemde Nadieh.

De elpee opent met 'Out of Reach', dat enige tijd geleden op single uitkwam en de tipparade bereikte. Andere hoogtepunten van het album zijn 'It Only Happens in Movies', 'Working Girl' en 'Second Avenue'. Hiermee zij niet gezegd dat de rest van de elpee niet de moeite waard is, integendeel.

Toni Willé en de keur van artiesten die haar omringen hebben met 'Working Girl' een kwaliteitsprodukt afgeleverd. Er is niet gekozen voor een lijnrechte

commerciële benadering met enkel oog voor de hitparade. Toch kan 'Working Girl' een breed publiek bereiken. Het enige wat wellicht op de elpee ontbreekt is een hartverscheurende country ballade, maar die kan misschien op de volgende elpee...

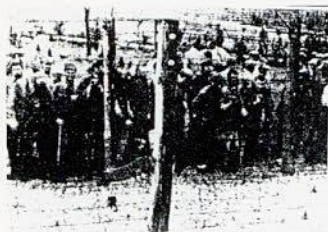
Paul Rutten

luchten kan niet meer

Oorlogsroman

Na jarenlang uitverkocht te zijn geweest verscheen onlangs een herdruk van Robert Kee's bestseller: 'Drie jaar alleen, tussen anderen'. Het verslag van de ervaringen van deze neergeschoten RAF-vlieger tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Het boek begint met het neerhalen van zijn vliegtuig tijdens een missie boven Terschelling. Een gebeurtenis die tegelijkertijd het

begin is van een langdurige gevangenschap. Levendig weet Kee te beschrijven wat er in de krijgsgevangenen omgaat en waar ze zich mee bezig houden. Wat het laatste betreft spelen het uitdenken en ontwikkelen van ontsnapingsplannen een belangrijke rol.

Veel van deze plannen waren niet uitvoerbaar (zweefvliegtuigen van beddeplanken) maar hielden de mannen wel wekenlang bezig. Over het algemeen zijn de ontsnapingen die worden beschreven niet van het soort dat mensen in films maken. Velen kwamen nog net op tijd tot het juiste inzicht, een paar wisten weg te komen, sommigen stierven tijdens hun poging te ontsnappen. Anderen, zoals de auteur, werden slecht voorbereid betrokken bij ontsnapingsplannen waaraan ze zich, zonder gezichtsverlies, niet konden onttrekken. Een boeiend en met veel humor beschreven oorlogsroman.

'Drie jaar alleen, tussen anderen' door Robert Kee verscheen bij Hollandia te Baarn. Prijs f 27,50.

Bijzondere vriendschap

Hoofdpersonen in 'De laatste roes' van de Argentijn Osvaldo Soriano zijn de op zijn retour zijnde bokser Tony Rocha ('een reus van zo'n twee meter') en de beroemde tangozanger Andrés Galván. Beiden stappen uit dezelfde trein in een Argentijns provinciestadje om er een volksfeest op te luisteren. Een feest dat op touw is gezet door de aan de macht zijnde militairen. Vandaar dat de beide grootheden bij aankomst het advies krijgen bij contacten met de pers vooral 'niet te verzuimen melding te

maken van de bereidwilligheid waarmee de strijdkrachten zich hebben ingespannen om dit feest voor de gehele gemeenschap te organiseren'.

De in velerlei opzichten zo verschillende bokser en zanger worden, door de niet aflatende intimidatie van de militairen, steeds meer naar elkaar toe gedreven. Galván, die op politieke gronden wordt verboden op te treden, wordt tenslotte zelfs manager/verzorger van de bokser Rocha. In de match moet deze Rocha het opnemen tegen de kampioen van de strijdkrachten, luitenant Sepúlveda. Een bokser 'opgestegen onder de bescherming van de discipline en onbuigzaamheid van de heren officieren van het Argentijnse leger'.

Uitstekende roman!

'De laatste roes' door Osvaldo Soriano verscheen bij In de Knipscheer te Haarlem. Prijs f 26,50.

Theun de Vries

De schrijver Theun de Vries werd de afgelopen maanden enkele malen in het zonnetje gezet. Allereerst werd hem in de nacht van 4 op 5 mei de 'Verzetsprijs van de Stichting Kunstenaarsverzet 1942-1945' uitgereikt. Terrecht! Wellicht meer dan welke andere Nederlandse auteur heeft De Vries zich bezig gehouden met thema's als zelfstandigheid en (on)vrijheid. In de tweede plaats kwam hij in het nieuws omdat hij eind april 80 jaar werd. Ter gelegenheid van deze heuglijke gebeurtenis verscheen een bijzondere uitgave van zijn novelle 'Het Hert'.

Het verhaal speelt zich af in een

kleine gemeenschap in de Belgische Ardennen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Een gehucht waar jaarlijks rond de kerstdagen een imposant hert wordt gesignaleerd: 'een kolossaal dier met een gewei dat het meest weg had van een onderzeese koraalboom'. Wanneer het hert wederom wordt waargenomen willen de Duitsers op het hert ('waarop niemand mag schieten') jacht gaan maken. Zowel lui die zich tegen de Boches ('moffen') verzetten als die er mee heulen vinden elkaar stilzwijgend om dit te voorkomen. 'Het Hert' door Theun de Vries werd uitgegeven door Pegasus te Amsterdam. Prijs f 15,-.

Tehuis-ervaringen

Alfred Birney verbleef vanaf zijn dertiende jaar in tehuizen en diverse pleeggezinnen. Na een aantal korte verhalen te hebben geschreven en gepubliceerd debuteert hij nu met zijn eerste roman: 'Tamara's lunapark'. Het is het (sterk autobiografisch getinte) verhaal van de dertigjarige tekenaar Leo Sanders die zich in zijn flat heeft opgesloten,

terwijl zijn van hem weggelopen vrouw bij vrienden ligt te bevalen. Hij kan het idee niet verdragen dat straks hun kind de 'oerschuilkelder' zal moeten verlaten en zal worden neergezet in een wereld, die hij als één groot tehuis ervaart. Op zijn matras liggend, midden in de kamer, overziet hij de met tekenpapier behangen muren. Tekeningen waarop hij een trappenlabyrint heeft ontworpen dat moet leiden naar de perfecte 'schuilkelder' (geborgenheid). Het lijnenspel wordt hier en daar 'onderbroken door diverse opgeplakte foto's, groepsgewijze gerangschikt en voorzien van (...) een vetgeschreven datum'. Door de aanblik van deze foto's en data komen de belangrijkste gebeurtenissen uit zijn leven weer boven. Een leven dat beheerst wordt door het tehuis-leven en het zoeken naar geborgenheid. Zeer verdienstelijk debuteert: vlot geschreven en verrassend van compositie.

'Tamara's lunapark' door Alfred Birney verscheen bij In de Knipscheer te Haarlem. Prijs f 25,-.

Platoon

De film 'Platoon' werd dit jaar met maar liefst vier Oscars bekroond. Regisseur Oliver Stone maakte eindelijk de film waarin het ware gezicht van de oorlog in

Vietnam wordt getoond. Dale A. Dye (evenals Stone een Vietnam-veteraan) werkte het filmscenario uit tot een roman (met dezelfde titel).

'Platoon' is het verhaal van de jonge soldaat Chris Taylor die het ouderlijk huis en de studie in de steek laat om in Vietnam zijn vaderland te dienen. Hij vindt het onrechtvaardig en dus onjuist, dat Amerika zijn idealen door de werklozen en de zwarten laat verdedigen. Het is fundamenteel verkeerd dat de armen altijd de oorlogen van de rijken uitvechten. Vanuit die idealen tekent Chris vrijwillig voor een jaar Vietnam. Eenmaal in Vietnam komt hij er al snel achter dat er helemaal niet voor idealen wordt gevochten, maar dat iedereen probeert er zo ongeschonden mogelijk uit weg te komen. Desnoods door de meest krankzinnige dingen te doen.

'Platoon' door Dale A. Dye is een uitgave van de Boekerij te Amsterdam. Prijs f 24,50.

Marokkaanse migranten in Nederland

Buitenlanders zijn de laatste jaren nogal eens onderwerp van onderzoek. Veel van het onderzoek wordt uitgevoerd door Nederlanders en dat geeft een Nederlandse kijk op de problematiek van de migranten. Het verfrissende van dit boek is dat het geschreven is door een Marokkaan, Hassan Bel Ghazi. Het geeft zodoende een beeld van binnenuit.

In het eerste deel van het boek schrijft Bel Ghazi over Marokko. De geschiedenis, de Islam, het gezin, het huwelijk, de positie van de vrouw en nog veel meer. Bel Ghazi acht het onontbeerlijk voor een goede aanpak van de problemen van migranten, dat men een juist beeld heeft van de achtergronden van de Marokkaanse migranten.

Het tweede deel gaat over de migratie. De toelating, werkloos-

heid, huisvesting, onderwijs e.d. komen aan bod. Ook de gezinshereniging en haar gevolgen. Hij behandelt dat apart, maar de ware omvang van het probleem dringt pas echt goed tot je door bij het lezen van het derde deel van het boek. Dit bevat namelijk interviews met Marokkaanse jongeren. Sommigen hebben het gered in Nederland. Zij hebben een opleiding kunnen volgen en hebben zelfs werk. Dit is echter niet de doorsnee. Verreweg de meesten kampen toch met het probleem dat ze thuis in Nederland zijn en voor de Nederlandse maatschappij nog te Marokkaans.

Vooral door de interviews een indrukwekkend boek, dat een waardevolle bijdrage levert aan de al bestaande literatuur over migranten in Nederland.

'Van zoek tot arbeidsmarkt' door Hassan Bel Ghazi is een uitgave van Het Wereldvenster te Bussum. Prijs f 29,90.

Luchtoorlog 1939-1945

In 'Het vuur van de vergelding' zet Leendert Bak de geschiedenis van de luchtoorlog boven West-Europa (1939-1945) uiteen. De auteur maakt duidelijk dat die oorlog vooral een strategisch doel heeft gediend. Massale bombardementen van de burgerbevolking werden, door beide partijen, beschouwd als het middel bij uitstek om de weerbaarheid van de tegenpartij te breken. Daarbij heeft in toenemende mate ook de behoefte aan vergelding een rol gespeeld.

De verbeten luchtaanvallen van de Luftwaffe op Engeland vonden hun oorsprong in de gewelddadige revanchegedachten ontstaan na de smadelijke afloop van de Eerste Wereldoorlog. De Engelsen wreekten zich met nietsontziende bombardementen op Lübeck, Rostock en Keulen. Het antwoord van de Duit-

sers bestond uit raids tegen historische steden in Engeland. De Britten legden vervolgens steeds meer Duitse steden in de as. Later leverden de Amerikanen daartoe een eigen bijdrage. De luchtoorlog bereikte in het laatste halfjaar welhaast een hoogtepunt met onder meer het gewraakte bombardement op Dresden.

Het eerste samenvattende boek over dit onderwerp.

'Het vuur van de vergelding'

door Leendert Bak werd uitgegeven door Hollandia te Baarn. Prijs f 24,50.

Afrikaanse roman

In 'Weerzien met vreemden' beschrijft de Nigeriaanse auteur Chinua Achebe op een fascinerende wijze de ondergang van de 26-jarige Obi Okonkwo, eens de trots van zijn dorp. De roman speelt zich af vlak voor de onafhankelijkheid van Nigeria (1960). Obi heeft op kosten van zijn stamgenoten 'bij de blanken' kunnen studeren. Na terugkeer in zijn geboorteland verwerft hij een goed betaalde administra-

CHINUA ACHEBE Weerzien met Vreemden

tieve functie in Lagos. Op deze post behandelt hij de studieaanvragen van hen die (net als hijzelf) in Engeland willen gaan studeren.

Ondanks een goed salaris valt het Obi niet mee rond te komen. Allereerst moet hij zijn studieschuld aflossen. Daarnaast wordt van hem verwacht dat hij zijn familie bijspringt wanneer dat maar nodig is. Bovendien brengt zijn status een aantal verplichtingen met zich mee. Wanneer hij ook nog niet mag huwen met de vrouw van zijn keuze breekt zijn wilskracht. Door deze samenloop van 'omstandigheden' laat Obi zich in met zaken waar hij voordien geen goed woord voor over had en... loopt tegen de lamp.

Een aanwinst voor de toch al zo rijke Afrikaanse bibliotheek! 'Weerzien met vreemden' door Chinua Achebe is een uitgave van In de Knipscheer te Haarlem. Prijs f 34,50.

Bewustzijnsverruiming

Onder deze titel verscheen een publikatie van het Nederlands Gesprekscentrum, onder redactie van prof. dr. L.A.H. Smits, hoogleraar systematische theologie in Tilburg. Smits schreef de inleiding en een artikel over het alledaags bewustzijn, de wegen om tot een dieper bewustzijn te komen en de relaties met hedendaagse meditatie. Andere bijdragen zijn van: prof. dr. G.J.F. Bouritius over magie in

Afrika, drs. M. Messing over de symboliek in oude mythen en mysteriën (helder en boeiend), Dom. C.J.A. Tholens, over bewustzijnsverruiming onder invloed van oosterse mystiek, drs. M.S.H. Schlemper over een theorie der wereldconcepten (de plaatsing van dit saaie artikel voorin zou menig lezer de lust tot verder lezen wel eens kunnen ontnemen) en dr. P. Warnaar over 'de nieuwe mens: evolutie en revolutie van het bewustzijn'. Dat Schlemper en Warnaar (beiden zenuwachtig) in die al in 1977 gestarte commissie van het Gesprekscentrum, waar deze publikatie uit voortvloeide, elkaar moeilijk konden vinden is niet verbazingwekkend. De 'technokratische' denk- en uitdruktingswijze van de Schlemper vormt immers een niet geringe hindernis op de Taoistische zoektocht (Warnaar) van 'de nieuwe mens' in het Aquarius-tijdperk.

Verder is het artikel 'Magie in christelijk perspectief' van ds. P. Simoons als een losse bijlage toegevoegd. Waarom? Was het artikel te controversieel in de commissie of als enige (!) te humoristisch van toon?

Tot slot één citaat, van Dom Tholens: 'In onze godsdiensten is het contact met de natuur, het gevoel en de spontaniteit verloren gegaan. Het Oosten biedt ook het vrouwelijk aspect aan, waar het Westen een mannelijke God creëert, een mannelijke Christus en twaalf mannelijke apostelen,

Bewustzijnsverruiming

Inzicht - uitzicht

opgevolgd door mannelijke pausen, bisschoppen en priesters. En dat is nog niet eens het ernstigste. Welke geestelijke leidsman in het Westen heeft nog weet van de kosmische mens, van de drievoudige baan van de ruggegraat, waaronder een mannelijke en een vrouwelijke baan; wie van onze kerkmensen leert nog iets over de zeven krachtcentra, de chakra's, poorten van het bewustzijn in de mens en ontvangtpunten voor energieën uit de kosmos, de geest in de ziel van de mens.' 'Bewustzijnsverruiming' van L.A.H. Smits (red.) kwam uit bij Ankh-Hermes, Deventer 1987, 237 + 28 blz. Prijs f 29,80.

Bewustzijnsverruiming (2)

Wie wel weet heeft (gekregen) van al die zaken genoemd in het voorgaande citaat, is Shirley MacLaine. Deze showbiz- en filmster (een Oscar voor haar rol

Dansen

In het licht Shirley MacLaine

in 'Terms of endearment') deed al boeiend verslag van haar kennismaking met yoga, bewustzijnsverruiming, reïncarnatie en astrale reizen in haar boek 'Op glad ijs' (inmiddels verfilmd), dat vorig jaar verscheen bij Ankh-Hermes. Dit voorjaar kwam daar ook het vervolg uit, 'Dansen in het licht', waarin ze die zoektocht naar het eigen zelf en de zin van dit leven intensief voortzet.

Geconfronteerd met ernstige ziekte van haar moeder, wordt dit een aanleiding om de huwelijksverhouding van haar ouders en de invloed daarvan op haar jeugd diepgaand te onderzoeken en vooral welke betekenis die nu voor haar hebben. Evenzo haar turbulente liefdesrelatie met de Russische filmregisseur Vassy, van wie ze precies wist hoe hij eruit zag nog voor ze hem ontmoette, evenals hij van haar. Met de hulp van mediums en spirituele gidsen leert ze veel en verbazend reële dingen over haar problemen in vorige levens en in het huidige.

Heel indringend wordt dit leerproces beschreven in het derde deel van het boek (De innerlijke dans), waar Shirley verblijft in het woestijngebied van de Yacqui-Indianen in Nieuw Mexico. Met name de 'visioenen' van vorige levens die ze krijgt door het ondergaan van acupunctuurbehandelingen van de vrouw Christopher in Santa Fe.

Een intrigerend boek voor wie open wil staan voor het 'onzichtbare', maar daarom niet minder reële deel van de (eigen binnen-) wereld. Wel moet je er nogal wat - soms ijdel en overbodig - gebabbel voor op de koop toe nemen. 'Dansen in het licht' door Shirley MacLaine verscheen bij Ankh-Hermes, Deventer 1987, 358 blz. Prijs f 29,90.

Karen en Wim Heij
Frank Spoelstra

